Publicatieblad
van de Europese Unie

NL
L-serie

2024/2474

20.9.2024

# BESLUIT (EU) 2024/2474 VAN DE COMMISSIE

**van 5 april 2024**

**betreffende de steunregelingen SA.50787 (2021/C) (ex 2018/N) en SA.50837 (2021/C) (ex 2018/N) die Tsjechië ten uitvoer heeft gelegd ten gunste van grote ondernemingen die actief zijn in de primaire landbouwproductie**

*(Kennisgeving geschied onder nummer C(2024) 2096)*

**(Slechts de tekst in de Tsjechische taal is authentiek)**

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 108, lid 2, eerste alinea,

Na de belanghebbenden overeenkomstig artikel 108, lid 2, eerste alinea, VWEU te hebben uitgenodigd hun opmerkingen te maken ([1]), en gezien deze opmerkingen,

Overwegende hetgeen volgt:

## 1. PROCEDURE

(1) Bij brief van 29 maart 2018 heeft Tsjechië de Commissie in kennis gesteld van de steunregeling SA.50787 (2018/N). Bij schrijven van 22 mei 2018, 19 juli 2018, 8 oktober 2018, 17 december 2018, 6 maart 2019, 28 mei 2019 en 6 mei 2020 heeft de Commissie om aanvullende informatie verzocht. De Tsjechische autoriteiten hebben aanvullende informatie verstrekt bij brieven van 21 juni 2018, 20 augustus 2018, 8 november 2018, 18 januari 2019 en 29 mei 2020.

(2) Bij brief van 6 april 2018 heeft Tsjechië de steunregeling SA.50837 (2018/N) aangemeld. Bij schrijven van 1 juni stus 2018, 14 augustus 2018, 8 oktober 2018, 17 december 2018, 6 maart 2019, 28 mei 2019 en 6 mei 2020 heeft de Commissie om aanvullende informatie verzocht. De Tsjechische autoriteiten hebben aanvullende informatie verstrekt bij brieven van 21 juni 2018, 13 september 2018, 8 november 2018, 18 januari 2019, 29 maart 2019 en 29 mei 2020.

(3) Bij brief van 6 maart 2019 heeft de Commissie de Tsjechische autoriteiten in kennis gesteld van haar beslissing om de twee aanmeldingen over te schrijven naar het register van niet-aangemelde steunmaatregelen, aangezien de steun werd toegekend voordat de steunregelingen bij de Commissie werden aangemeld. Omdat het onderwerp identiek was, heeft de Commissie tegelijkertijd besloten deze zaken samen te voegen met het oog op de beoordeling ervan.

(4) Bij brief van 12 januari 2021 heeft de Commissie Tsjechië in kennis gesteld van haar besluit om de procedure van artikel 108, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna "VWEU" genoemd) in te leiden ten aanzien van de steun die aan grote ondernemingen is verleend vóór de vaststelling van Besluit C(2021) 41 final van 12 januari 2021 ([2]) ("het inleidingsbesluit") en de kennisgeving ervan aan de Tsjechische autoriteiten. Tezelfdertijd besloot de Commissie geen bezwaar te maken tegen de steun die in het kader van de twee regelingen SA.50787 en SA.50837 zou worden verleend na de vaststelling van het inleidingsbesluit en de kennisgeving ervan aan de Tsjechische autoriteiten, omdat die steun op grond van artikel 107, lid 3, punt c), VWEU verenigbaar was met de interne markt.

(5) Het besluit van de Commissie om de procedure van artikel 108, lid 2, VWEU in te leiden, is bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Unie* ([3]). De Commissie heeft de belanghebbenden en Tsjechië uitgenodigd hun opmerkingen te maken.

([1]) Uitnodiging om, overeenkomstig artikel 108, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, opmerkingen te maken, steunmaatregelen SA.50787 (2019/NN) (ex 2018/N) en SA.50837 (2019/NN) (ex 2018/N) (PB C 60 van 19.2.2021, blz. 39).
([2]) PB C 60 van 19.2.2021, blz. 39.
([3]) Zie voetnoot 2.

(6) De Commissie heeft vijf opmerkingen van belanghebbenden ontvangen en deze voor een reactie aan Tsjechië doorgezonden. Bij dezelfde brief heeft de Commissie de Tsjechische autoriteiten ook uitgenodigd om de actuele stand van zaken in de door de Tsjechische autoriteiten ingeleide terugvorderingsprocedures mee te delen, met name met betrekking tot de desbetreffende gerechtelijke procedures ([4]). Bij brief van 23 mei 2022 hebben de Tsjechische autoriteiten hun opmerkingen ingediend.

(7) Bij brief van 15 juni 2022 verzocht de Commissie om verdere verduidelijking wat betreft de uitspraken van de nationale rechter over de terugvordering van de steun die is verleend vóór de kennisgeving van het inleidingsbesluit van de Commissie aan de Tsjechische autoriteiten. De Tsjechische autoriteiten hebben geantwoord bij brief van 24 augustus 2022.

## 2. GEDETAILLEERDE BESCHRIJVING VAN DE STEUNREGELINGEN

### 2.1. Toepassingsgebied van het besluit

(8) Dit besluit heeft betrekking op onrechtmatig verleende steun aan grote ondernemingen voor de herstructurering van boomgaarden en voor de bouw van druppelirrigatie in boomgaarden, hopvelden, wijngaarden en kwekerijen vóór de aanmelding van de regelingen SA.50787 en SA.50837.

(9) De aangemelde regelingen zijn:

a) SA.50787 (2021/C) (ex 2018/N): steun voor de herstructurering van boomgaarden;

b) SA.50837 (2021/C) (ex 2018/N): steun voor de bouw van druppelirrigatie in boomgaarden, hopvelden, wijngaarden en kwekerijen.

(10) Met de twee aanmeldingen beoogde Tsjechië de bestaande steunmaatregelen SA.46621 (2016/XA) en SA.46972 (2016/XA), die waren vrijgesteld op grond van Verordening (EU) nr. 702/2014 van de Commissie ([5]), te vervangen om de groep in aanmerking komende begunstigden uit te breiden met grote ondernemingen. Daartoe moesten de steunregelingen, na goedkeuring door de Commissie, deze groepsvrijstellingsregelingen vervangen.

### 2.2. Gemeenschappelijke kenmerken van de twee regelingen

#### 2.2.1. *Doel*

(11) Met aanmelding SA.50787 (2021/C) (ex 2018/N) beoogden de Tsjechische autoriteiten steun te verlenen voor de aanplant van boomgaarden volgens de geïntegreerde productiemethode.

(12) Met aanmelding SA.50837 (2021/C) (ex 2018/N) beoogden de Tsjechische autoriteiten steun te verlenen voor de aanleg van functionele druppelirrigatie in boomgaarden, hopvelden, wijngaarden en kwekerijen in Tsjechië.

#### 2.2.2. *Duur*

(13) De vrijgestelde steunregeling SA.46621 (2016/XA) was van kracht vanaf 17 oktober 2016. De vrijgestelde steunregeling SA.46972 (2016/XA) was van kracht vanaf 7 december 2016. Beide vrijgestelde steunregelingen zijn op 12 januari 2021 vervangen door de aangemelde steunregelingen SA.50787 en SA.50837.

(14) Met het inleidingsbesluit zijn beide aangemelde steunregelingen SA.50787 en SA.50837 goedgekeurd voor de toekomst tot 31 december 2024.

#### 2.2.3. *Begunstigden*

(15) Op grond van beide regelingen SA.50787 en SA.50837 kan steun worden verleend aan ondernemingen van elke omvang die actief zijn in de primaire landbouwproductie.

([4]) Tijdens de voorbereidende procedure bevestigden de Tsjechische autoriteiten dat er op nationaal niveau terugvorderingsprocedures waren ingeleid voor grote begunstigden die steun ontvingen op basis van groepsvrijstellingsregelingen. Op 29 mei 2020 was er nog geen steun teruggevorderd, aangezien de betrokken begunstigden hun zaak voor de rechter hadden gebracht.

([5]) Verordening (EU) nr. 702/2014 van de Commissie van 25 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun in de landbouw- en de bosbouwsector en in plattelandsgebieden op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie met de interne markt verenigbaar worden verklaard (PB L 193 van 1.7.2014, blz. 1).

2.2.4. *Rechtsgrondslag*

(16) De rechtsgrondslag voor beide regelingen SA.50787 en SA.50837 en ook voor de vorige steunregelingen met groepsvrijstelling SA.46621 (2016/XA) en SA.46972 (2016/XA) wordt gevormd door:

1) wet nr. 252/1997 Coll. inzake landbouw, zoals gewijzigd;

2) de voorwaarden voor de toekenning van bijdragen op grond van de artikelen 1, 2 en 2d van wet nr. 252/1997 Coll., inzake landbouw (hierna "beginselen voor de toekenning van steun").

2.2.5. *Budget*

(17) Het totale budget voor de steunregeling SA.50787 (2021/C) bedraagt 1 400 miljoen CZK (ongeveer 52,4 miljoen EUR ([6])).

(18) Het totale budget voor de steunregeling SA.50837 (2021/C) bedraagt 560 miljoen CZK (ongeveer 21 miljoen EUR ([7])).

(19) Beide steunregelingen worden gefinancierd uit de staatsbegroting. De steun wordt verleend in de vorm van rechtstreekse subsidies. De steunverlenende autoriteit voor beide regelingen is het Staatssteunfonds voor de landbouw (*Státní zemědělský intervenční fond*).

2.3. **Beschrijving van steunregeling SA.50787 (2021/C)**

(20) De steun op grond van deze steunregeling kan worden verleend voor nieuw aangeplante boomgaarden in Tsjechië buiten de hoofdstad Praag. De steun wordt verleend in een jaar van aanplant.

(21) De steun kan worden verleend voor de aanplant van fruitrassen die zijn opgenomen in de tabel in het interpretatiedocument van het subsidieprogramma en die worden geteeld volgens de geïntegreerde productiemethode, waarbij de vaste grenswaarden voor zware metalen niet worden overschreden ([8]).

(22) De volgende kosten komen voor steun in aanmerking:

1) kosten van de voorbereidende werkzaamheden: voorraadbemesting, bodemvoorbereiding (diepploegen, bewerking, bemesting, voorbereiding voorafgaand aan de aanplant), projectvoorbereiding (rasselectie, bestuivers, richting van de gespen, geometrische oriëntatie van het perceel), plaatsing van hekken, dimensionering van de aanplant, voorbereiding van sloten;

2) kosten van het plantgoed, waaronder het vervoer op het beplante perceel en kortstondige opslag;

3) kosten van de voorbereiding van het plantgoed voor de aanplant en kosten van de aanplant;

4) kosten van beschermers en het aanbrengen ervan, de schraper en het aanbrengen ervan, steunpalen en de binding in een jaar van aanplant.

(23) Er kan steun worden verleend tot 50 % van de in aanmerking komende kosten en binnen de volgende maximumbedragen:

1) tot 240 000 CZK/ha (ongeveer 9 000 EUR ([9])) boomgaard beplant met in aanmerking komende rassen appel, peer, abrikoos, perzik, pruim, kers en zure kers op een oppervlakte van ten minste 1 ha per ras, waar het minimumaantal bomen 800 per ha bedraagt;

2) tot 120 000 CZK/ha (ongeveer 4 500 EUR ([10])) boomgaard beplant met in aanmerking komende rassen appel, peer, abrikoos, perzik, pruim, kers en zure kers op een oppervlakte van ten minste 1 ha per ras, waar het minimumaantal bomen 400 per ha bedraagt;

3) tot 60 000 CZK/ha (ongeveer 2 250 EUR ([11])) boomgaard beplant met in aanmerking komende kleine fruitrassen (aalbessen, kruisbessen, frambozen) op een oppervlakte van ten minste 0,5 ha per ras. Het minimumaantal zaailingen moet 3 000 per ha bedragen.

([6]) CZK/EUR-wisselkoers op 17.9.2020: 1 CZK = 0,03743 EUR.
([7]) CZK/EUR-wisselkoers op 17.9.2020: 1 CZK = 0,03743 EUR.
([8]) Zie overweging 25 van het inleidingsbesluit.
([9]) CZK/EUR-wisselkoers op 17.9.2020: 1 CZK = 0,03743 EUR.
([10]) CZK/EUR-wisselkoers op 17.9.2020: 1 CZK = 0,03743 EUR.
([11]) CZK/EUR-wisselkoers op 17.9.2020: 1 CZK = 0,03743 EUR.

(24) De investeringen in het kader van deze regeling zijn gericht op het verbeteren van de algehele prestatie en duurzaamheid van de landbouwbedrijven.

(25) Deze maatregel was niet voorzien in het Tsjechische plattelandsontwikkelingsprogramma ("POP") 2014-2020. Hoewel het POP de maatregel "Geïntegreerde fruitproductie" bevatte, waren er volgens de Tsjechische autoriteiten geen overlappingen tussen deze twee maatregelen, maar vulden de maatregelen elkaar aan. De staatssteun wordt verleend voor de aanplant van de boomgaarden, terwijl de financiering in het kader van de maatregel voor plattelandsontwikkeling werd verstrekt voor reeds bestaande boomgaarden. Aanvragers konden beide vormen van financiering aanvragen, eerst de staatssteun voor de aanleg van boomgaarden en daarna de vervolgfinanciering in het kader van het POP voor het onderhoud ervan. In een dergelijk geval moesten zij twee bodemanalyses hebben overgelegd als bewijs dat de grenswaarden voor chemische stoffen in acht waren genomen.

(26) De Commissie stelde vast dat de regeling in overeenstemming was met de doelstellingen van het Tsjechische POP 2014-2020, met name met de doelstelling om bij te dragen aan het bevorderen van het concurrentievermogen van de primaire landbouwproductie en het verbeteren van de kwaliteit van primaire producten (overwegingen 92 en 93 van het inleidingsbesluit). Bovendien concludeerde de Commissie dat de steun een positieve impact op het milieu had, aangezien de geïntegreerde productiemethode leidt tot lagere hoeveelheden zware metalen in de bodem (overweging 94 van het inleidingsbesluit).

### 2.4. **Beschrijving van steunregeling SA.50837 (2021/C)**

(27) Volgens deze regeling kan steun worden verleend voor de volgende kosten:

1) de kosten van aankoop of huurkoop van machines en uitrusting, tot maximaal de marktwaarde van de activa;

2) de algemene kosten in verband met de in het vorige punt bedoelde uitgaven.

(28) Er kan steun worden verleend tot 50 % van de in aanmerking komende kosten en de begunstigden kunnen tot 72 000 CZK (ongeveer 2 700 EUR ([12])) per hectare gebouwde druppelirrigatie ontvangen.

(29) De in het kader van deze regeling ondersteunde investeringen hebben geen betrekking op het verbeteren van bestaande irrigatie-installaties of irrigatie-infrastructuuronderdelen, maar alleen op nieuw gebouwde druppelirrigatie-installaties.

(30) Overeenkomstig Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad ([13]) heeft Tsjechië het stroomgebiedbeheerplan voor het hele gebied waarin de investeringen plaatsvinden en voor andere gebieden waarvan het milieu door de investering kan worden beïnvloed, aan de Commissie meegedeeld. De maatregelen die in het kader van het stroomgebiedbeheerplan overeenkomstig artikel 11 van die richtlijn worden uitgevoerd en voor de landbouwsector van belang zijn, zijn omschreven in het betrokken maatregelenprogramma.

(31) Volgens de Tsjechische autoriteiten kunnen de investeringen in het kader van deze steunregeling leiden tot een netto-uitbreiding van het geïrrigeerde areaal met gevolgen voor een bepaald oppervlakte- of grondwaterlichaam. In dit verband hebben de Tsjechische autoriteiten bevestigd dat de investeringen geen gevolgen hebben voor oppervlakte- of grondwaterlichamen waarvan de toestand, om met de waterhoeveelheid verband houdende redenen, in het betrokken stroomgebiedbeheerplan is aangemerkt als minder dan goed.

(32) Volgens de Tsjechische autoriteiten heeft de regeling een positief milieueffect, aangezien de druppelirrigatiemethode, vergeleken met andere soorten irrigatie, een waterbesparend effect heeft. Druppelirrigatie zal naar verwachting een waterbesparing van ten minste 30 % opleveren in de strijd tegen droogte en zal op die manier de stabiliteit van de productie verbeteren en de kwaliteit ervan verhogen, en tegelijkertijd het waterverbruik verminderen.

(33) De Tsjechische autoriteiten hebben bevestigd dat een milieuanalyse moet aantonen dat de ondersteunde investeringen geen negatieve milieueffecten hebben. Daartoe wordt elke steunaanvraag individueel beoordeeld.

([12]) CZK/EUR-wisselkoers op 17.9.2020: 1 CZK = 0,03743 EUR.

([13]) Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid (PB L 327 van 22.12.2000, blz. 1).

(34) Een voorwaarde voor steunverlening is dat een waterbeheervergunning wordt ingediend die is afgegeven door het bevoegde waterschap, dat onder meer de effecten van het project op de verschillende componenten van het milieu beoordeelt.

(35) Een andere voorwaarde voor steun is dat het waterverbruik wordt gemeten op het niveau van een ondersteunde investering.

(36) De Tsjechische autoriteiten hebben toegezegd ervoor te zorgen dat met betrekking tot het stroomgebiedsdistrict waarin de investering plaatsvindt, de landbouwsector bijdraagt aan de terugwinning van de kosten van waterdiensten overeenkomstig artikel 9, lid 1, eerste streepje, van Richtlijn 2000/60/EG, in voorkomend geval rekening houdend met de sociale, ecologische en economische gevolgen van de terugwinning en met de geografische en klimatologische omstandigheden van de betrokken regio of regio's.

(37) De Commissie stelde vast dat de regeling in overeenstemming was met de doelstellingen van het Tsjechische POP 2014-2020, met name met de doelstelling om bij te dragen aan het bevorderen van het concurrentievermogen van de primaire landbouwproductie en het verbeteren van de kwaliteit van primaire producten (overwegingen 92 en 93 van het inleidingsbesluit). Bovendien concludeerde de Commissie dat de steun een positieve impact op het milieu had, aangezien de geïntegreerde productiemethode leidt tot lagere hoeveelheden zware metalen in de bodem (overweging 94 van het inleidingsbesluit).

## 3. REDENEN VOOR DE INLEIDING VAN DE PROCEDURE

### 3.1. Onrechtmatigheid van de steunregelingen

(38) De steunregelingen SA.50787 en SA.50837 zijn respectievelijk op 29 maart 2018 en 6 april 2018 bij de Commissie aangemeld. De Tsjechische autoriteiten hebben bevestigd dat deze regelingen al vóór de aanmelding ervan werden uitgevoerd.

(39) Aangezien Tsjechië zijn verplichting op grond van artikel 108, lid 3, VWEU niet is nagekomen, constateerde de Commissie in haar inleidingsbesluit ([14]) dat de steun die reeds aan grote ondernemingen was verleend voordat de regelingen SA.50787 en SA.50837 werden aangemeld, nieuwe steun vormde die zij aanmerkte als onrechtmatige steun in de zin van artikel 1, punt f), van Verordening (EU) 2015/1589 van de Raad ([15]).

### 3.2. Verenigbaarheid van de steun met de interne markt

(40) Overeenkomstig artikel 107, lid 3, VWEU kan de steun slechts als verenigbaar met de interne markt worden beschouwd indien hij in aanmerking komt voor een van de afwijkingen waarin dat artikel voorziet. In de onderhavige zaken is de Commissie nagegaan of de afwijking van artikel 107, lid 3, punt c), VWEU, zoals uitgelegd in de desbetreffende bepalingen van de richtsnoeren van de Europese Unie voor staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector en in plattelandsgebieden 2014 ([16]) (hierna "de richtsnoeren van 2014" genoemd), van toepassing was.

(41) Op grond van artikel 107, lid 3, punt c), VWEU kunnen steunmaatregelen om de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid of van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken, als verenigbaar met de interne markt worden beschouwd, mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad.

(42) De steunregelingen zijn ook beoordeeld in het licht van de richtsnoeren van 2014, die van kracht waren ten tijde van de goedkeuring van de regelingen SA.50787 en SA.50837.

(43) De Commissie heeft in haar inleidingsbesluit met name de verenigbaarheid van de twee regelingen SA.50787 en SA.50837 met de interne markt beoordeeld op basis van deel I ("Gemeenschappelijke beoordelingsbeginselen") en deel II, hoofdstuk 1.1.1.1 ("Steun voor met de primaire landbouwproductie verband houdende investeringen in materiële activa of immateriële activa op landbouwbedrijven"), van de richtsnoeren van 2014.

([14]) Zie overweging 64 van het inleidingsbesluit.

([15]) Verordening (EU) 2015/1589 van de Raad van 13 juli 2015 tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (codificatie) (PB L 248 van 24.9.2015, blz. 9).

([16]) PB C 204 van 1.7.2014, blz. 1, als gewijzigd bij de kennisgeving die is bekendgemaakt in PB C 390 van 24.11.2015, blz. 4.

(44) Op basis van deze beoordeling concludeerde de Commissie in haar inleidingsbesluit dat de steun die zou worden verleend **na** de goedkeuring van de twee steunregelingen en na de kennisgeving van het besluit aan de Tsjechische autoriteiten, overeenkomstig artikel 107, lid 3, punt c), VWEU verenigbaar was met de interne markt.

(45) In die fase kon de Commissie echter niet dezelfde conclusie trekken wat betreft de steun die vóór de aanmelding en goedkeuring van de twee steunregelingen SA.50787 en SA.50837 bij het besluit van de Commissie aan grote ondernemingen was toegekend. Uit de beoordeling van deze steunregelingen bleek dat de steun weliswaar verenigbaar was met de specifieke voorwaarden van deel II, hoofdstuk 1.1.1.1, van de richtsnoeren van 2014, maar dat er twijfels bestonden over de aanwezigheid van een stimulerend effect en, bijgevolg, over de verenigbaarheid van deze steun met de interne markt overeenkomstig artikel 107, lid 3, punt c), VWEU, en wel om de volgende redenen:

(46) Overeenkomstig punt 66 van de richtsnoeren van 2014 kon een steunmaatregel slechts als verenigbaar met de interne markt worden aangemerkt als hij een stimulerend effect had. Volgens dat punt had een steunmaatregel een stimulerend effect indien hij het gedrag van een onderneming zodanig veranderde dat deze onderneming extra activiteiten ondernam die zij zonder de steun niet, of slechts in beperktere mate of op een andere wijze zou hebben uitgevoerd.

(47) Overeenkomstig punt 70 van de richtsnoeren van 2014 is de Commissie van oordeel dat een steunmaatregel voor de begunstigde geen stimulerend effect had wanneer het project of de activiteit reeds was gestart voordat de begunstigde zijn steunaanvraag bij de nationale autoriteiten had ingediend. Een dergelijke steunaanvraag moest ten minste het volgende bevatten: de naam van de aanvrager en de grootte van de onderneming, een beschrijving van het project of de activiteit, met vermelding van de locatie en de start- en einddatum, het steunbedrag dat nodig was om het project of de activiteit uit te voeren en de in aanmerking komende kosten.

(48) Volgens punt 35, 25), van de richtsnoeren van 2014 werd onder "start van de werkzaamheden in het kader van het project of de activiteit" het volgende verstaan: afhankelijk van wat als eerste plaatsvindt, hetzij de start van de activiteiten of de bouwwerkzaamheden met betrekking tot de investering, hetzij de eerste juridisch bindende toezegging om uitrusting te bestellen of een beroep op diensten te doen, hetzij een andere toezegging die het project of de activiteit onomkeerbaar maakt.

(49) Volgens punt 72 van de richtsnoeren van 2014 moesten grote ondernemingen bovendien in de aanvraag de situatie beschrijven als er geen steun zou worden verleend, aangeduid als het nulscenario, en moesten zij bewijsstukken voorleggen om het in de aanvraag beschreven nulscenario te staven. Volgens punt 73 van de richtsnoeren van 2014 moest de steunverlenende autoriteit het nulscenario op geloofwaardigheid toetsen en bevestigen dat de steun het vereiste stimulerende effect had.

(50) Met betrekking tot die aanvullende voorwaarde voor grote ondernemingen om het nulscenario in te dienen, verwees de Commissie in het inleidingsbesluit naar de definitie van kleine, middelgrote en micro-ondernemingen (kmo's) in bijlage I bij Verordening (EU) nr. 702/2014 ([17]) en naar de desbetreffende rechtspraak van de rechterlijke instanties van de Unie ([18]).

(51) Overeenkomstig artikel 2, lid 1, van bijlage I bij Verordening (EU) nr. 702/2014 bestond de categorie kmo's uit ondernemingen waar minder dan 250 personen werkzaam waren en waarvan de jaaromzet 50 miljoen EUR en/of het jaarlijkse balanstotaal 43 miljoen EUR niet overschreed.

(52) Overeenkomstig artikel 3, lid 1, van bijlage I bij Verordening (EU) nr. 702/2014 was een "zelfstandige onderneming" elke onderneming die niet als partneronderneming in de zin van lid 2 of als verbonden onderneming in de zin van lid 3 van dat artikel werd aangemerkt.

(53) Overeenkomstig artikel 4, lid 2, van bijlage I bij Verordening (EU) nr. 702/2014 verkreeg of verloor een onderneming die op de datum van afsluiting van de rekeningen vaststelde dat de op jaarbasis berekende gegevens boven of onder de in artikel 2 bedoelde drempels voor het aantal werkzame personen of de financiële maxima lagen, de hoedanigheid van middelgrote, kleine of micro-onderneming slechts wanneer deze situatie zich in twee opeenvolgende boekjaren voordeed.

([17]) Verordening (EU) nr. 702/2014 is vervangen door Verordening (EU) 2022/2472 van de Commissie van 14 december 2022 waarbij bepaalde categorieën steun in de landbouw- en de bosbouwsector en in plattelandsgebieden op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie met de interne markt verenigbaar worden verklaard (PB L 327 van 21.12.2022, blz. 1). Bijlage I bij die verordening is niet gewijzigd.

([18]) Zie de overwegingen 105 tot en met 113 van het inleidingsbesluit.

(54) De overwegingen 109 tot en met 113 van het inleidingsbesluit bevatten in dit verband de volgende motivering:

(55) In overweging 40 van Verordening (EU) nr. 702/2014 wordt uitgelegd dat de voor deze verordening gehanteerde definitie van kmo op de definities in Aanbeveling 2003/361/EG van de Commissie ([19]) is gebaseerd, om verschillen die tot concurrentieverstoringen kunnen leiden weg te nemen, de coördinatie van de verschillende Unie-initiatieven en nationale initiatieven met betrekking tot kmo's te vergemakkelijken en de administratieve duidelijkheid en de rechtszekerheid te bevorderen.

(56) In overweging 39 van Verordening (EU) nr. 702/2014 wordt de onderliggende reden voor de vrijstelling van kmo's van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, VWEU toegelicht: "Kmo's spelen een cruciale rol bij het scheppen van arbeidsplaatsen, dragen, meer algemeen, bij tot de sociale stabiliteit en drijven de economie aan. Toch kan hun ontwikkeling worden geremd door marktfalen, waardoor kmo's met typische handicaps te kampen hebben. Kmo's hebben het, gezien de risicoaversie van bepaalde financiële markten en de beperkte zekerheden die zij kunnen bieden, vaak moeilijk om kapitaal of leningen te krijgen. Door hun beperkte middelen hebben zij mogelijk ook beperktere toegang tot informatie, met name over nieuwe technologie en potentiële markten. Om de ontwikkeling van de economische activiteiten van kmo's te bevorderen, moeten daarom in deze verordening bepaalde categorieën steun voor kmo's worden vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag.".

(57) Zoals blijkt uit de talrijke arresten van de rechterlijke instanties van de Unie, komen alleen ondernemingen die met de voor kmo's kenmerkende nadelen te kampen hebben in aanmerking voor de voordelen die uit die status voortvloeien. Volgens de rechtspraak van de rechterlijke instanties van de Unie moet de definitie van een kmo strikt worden uitgelegd, aangezien de voordelen van de kmo-status meestal (met name op het gebied van staatssteun) afwijkingen van de algemene regels zijn ([20]). Van deze kwalificatie als kmo moeten groepen ondernemingen worden uitgesloten waarvan de economische macht die van een echte kmo overschrijdt, zelfs als zij formeel voldoen aan de criteria die zijn vastgesteld in de definitie van kmo's ([21]). Er moet ook op worden toegezien dat de definitie van kmo's niet om zuiver formele redenen wordt omzeild ([22]). Indien een betrokken onderneming niet met de voor kmo's kenmerkende nadelen te kampen heeft, mag de Commissie volgens deze rechtspraak weigeren om die onderneming als kmo te erkennen. Deze rechtspraak is gebaseerd op het beginsel van de nuttige werking (*effet utile*), waardoor het nuttige effect van het Unierecht behouden blijft.

([19]) Aanbeveling van de Commissie van 6 mei 2003 betreffende de definitie van kleine, middelgrote en micro-ondernemingen (PB L 124 van 20.5.2003, blz. 36).

([20]) Zaak C-110/13, HaTeFo, ECLI:EU:C:2014:114, punt 32.

([21]) Zie met name de arresten in de volgende zaken (nadruk toegevoegd):

— C-516/19, NMI Technologietransfer, ECLI:EU:C:2020:754, punten 31 tot en met 34 (in een zaak die betrekking had op de interpretatie van de kmo-definitie in de algemene groepsvrijstellingsverordening, Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie); "34 Dit criterium strekt er dus toe, zoals met name blijkt uit overweging 9 van de aanbeveling van 2003, waarop, zoals blijkt uit overweging 30 van verordening nr. 651/2014, het in bijlage I bij die verordening gedefinieerde begrip "kmo" is gebaseerd, om beter aan te sluiten bij de economische realiteit van kmo's en om **groepen ondernemingen waarvan de economische macht die van een kmo overschrijdt, van de kwalificatie als kmo uit te sluiten, teneinde de voordelen die voor kmo's voortvloeien uit diverse regelingen of maatregelen ten gunste van deze ondernemingen, voor te behouden aan ondernemingen die deze echt nodig hebben** (zie naar analogie het arrest van het Hof van Justitie van 27 februari 2014, HaTeFo, C-110/13, ECLI:EU:C:2014:114, punt 31).";

— C-91/01, Italië/Commissie, ECLI:EU:C:2004:244, punten 31 en 50 tot en met 54 ("51 Het zelfstandigheidscriterium moet dus, zoals de advocaat-generaal in punt 33 van zijn conclusie in herinnering heeft gebracht, in het licht van deze doelstelling worden uitgelegd, zodat een onderneming die voor minder dan 25 % in handen is van een grote onderneming en dus **formeel gezien aan dit criterium voldoet, doch in feite deel uitmaakt van een groot concern, niet kan worden geacht aan dit criterium te voldoen**.");

— C-110/13, HaTeFo, ECLI:EU:C:2014:114, punten 34 en 39 ("34 Artikel 3, lid 3, vierde alinea, van de bijlage bij de kmo-aanbeveling moet derhalve worden **uitgelegd in het licht van deze doelstelling**, zodat **ondernemingen die formeel geen van de in punt 28 van dit arrest genoemde banden onderhouden**, maar niettemin, door de rol van een natuurlijke persoon of een in gemeenschappelijk overleg handelende groep natuurlijke personen, **één enkele economische eenheid vormen, eveneens moeten worden beschouwd als verbonden ondernemingen** in de zin van deze bepaling, indien zij hun activiteiten of een deel van hun activiteiten op dezelfde markt of op verwante markten uitoefenen (zie naar analogie het arrest Italië/Commissie, punt 51));

— T-137/02, Pollmeier/Commissie, ECLI:EU:T:2004:304, punten 61 en 62 ("62 Artikel 1, leden 3 en 4, van de bijlage bij aanbeveling 96/280 **moet dus in het licht van deze doelstelling worden uitgelegd**, zodat met de gegevens van een onderneming, zelfs wanneer die voor minder dan 25 % in handen is van een andere onderneming, rekening moet worden gehouden bij de berekening van de in lid 1 van dit artikel vermelde drempels, wanneer deze **ondernemingen, ook al staan zij formeel op zichzelf, een economische eenheid vormen** (zie in die zin het arrest Italië/Commissie, punt 51).")

([22]) Zaak C-91/01, Italië/Commissie, ECLI:EU:C:2004:244, punt 50 en zaak C-110/13, HaTeFo, ECLI:EU:C:2014:114, punt 33.

(58) Artikel 4, lid 2, van bijlage I bij Verordening (EU) nr. 702/2014 biedt kmo's de mogelijkheid hun status te behouden ondanks wijzigingen die als tijdelijk en veranderlijk worden beschouwd ("slechts wanneer deze situatie zich in twee opeenvolgende boekjaren voordoet"). Het zou tegen het beginsel van de nuttige werking indruisen om deze mogelijkheid te bieden aan ondernemingen die ten gevolge van een verandering in hun eigendomsstructuur na een fusie of overname in werkelijkheid een permanent veranderde structuur hebben, waardoor zij de voor een kmo toegestane drempels voor het aantal werkzame personen of de financiële bedragen blijvend overschrijden. Hieruit volgt dat indien de economische werkelijkheid aantoont dat een bepaalde onderneming geen echte kmo is, zelfs indien deze specifieke situatie niet is beschreven in artikel 4, lid 2, van de kmo-definitie in bijlage I bij Verordening (EU) nr. 702/2014, deze onderneming na een dergelijke verandering in de eigendomsstructuur niet in aanmerking mag komen voor een kmo-status.

(59) Overeenkomstig de consequente interpretatie van de Commissie, waarbij wordt uitgegaan van het beginsel van de nuttige werking, zoals blijkt uit de rechtspraak van de rechterlijke instanties van de Unie met betrekking tot de kmo-definitie (overweging 57), is artikel 4, lid 2, van bijlage I bij Verordening (EU) nr. 702/2014 derhalve niet van toepassing in het geval van ondernemingen die de desbetreffende kmo-drempels overschrijden ten gevolge van een verandering in hun structuur of eigendom na een fusie of overname. In een dergelijk geval is het relevante moment voor de beoordeling het tijdstip van de transactie (het moment waarop de onderneming permanent onderdeel is geworden van een grotere onderneming) en niet het tijdstip van afsluiting van de rekeningen van de aanvragende juridische entiteit.

(60) Op basis van het voorgaande bevatte overweging 114 van het inleidingsbesluit de volgende conclusie: weliswaar kan tot aan de goedkeuring van deze twee steunregelingen steun aan kleine en middelgrote landbouwbedrijven worden verleend op basis van de overeenkomstige maatregelen met groepsvrijstelling krachtens Verordening (EU) nr. 702/2014, maar er bestaat geen goedgekeurde steunregeling op grond waarvan steun kan worden verleend aan grote ondernemingen. Hieruit volgt dat er in strijd met de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, VWEU steun is verleend aan grote ondernemingen.

(61) Zoals vermeld in overweging 10 waren beide steunregelingen SA.50787 en SA.50837 bedoeld om de bestaande maatregelen met groepsvrijstelling SA.46621 (2016/XA) en SA.46972 (2016/XA) te vervangen om ook steun te kunnen verlenen aan grote ondernemingen.

(62) De Tsjechische autoriteiten hebben bevestigd dat in het kader van beide groepsvrijstellingsregelingen investeringssteun is verleend aan bepaalde ondernemingen die aanvankelijk werden beschouwd als kmo's op het moment van steunverlening. Volgens de op 8 november 2018 door de Tsjechische autoriteiten ingediende informatie ([23]) bleek uit de administratieve controle achteraf door die autoriteiten dat deze begunstigden niet voldeden aan de definitie van een kmo die is vastgesteld in bijlage I bij Verordening (EU) nr. 702/2014, zoals uitgelegd in de rechtspraak van de rechterlijke instanties van de Unie met betrekking tot die definitie. Op grond van het voorgaande heeft de Commissie in het inleidingsbesluit ([24]) vastgesteld dat deze begunstigden grote ondernemingen waren op het moment van toekenning van de steun.

(63) In haar inleidingsbesluit herinnerde de Commissie eraan dat er voor de investeringssteun op grond van vrijgestelde regelingen uit hoofde van Verordening (EU) nr. 702/2014 geen nulscenario werd verlangd, omdat deze steun moest worden beperkt tot kmo's ([25]). De Commissie betwijfelde dan ook of de begunstigden, grote ondernemingen die steun ontvingen op grond van een of beide groepsvrijstellingsregelingen (overweging 62), inderdaad het nulscenario hadden ingediend ([26]).

(64) Aangezien de indiening van het nulscenario, samen met de bewijsstukken, een van de vereisten in verband met de aanwezigheid van een stimulerend effect van steun voor grote ondernemingen vormde, concludeerde de Commissie dat de steun die vóór de aanmelding van de twee steunregelingen SA.50787 en SA.50837 aan grote ondernemingen was toegekend, geen stimulerend effect leek te hebben.

(65) Voorts sprak de Commissie haar twijfels uit ten aanzien van de evenredigheid van de steun die vóór de aanmelding van de regelingen SA.50787 en SA.50837 aan grote ondernemingen was verleend, met name met betrekking tot het criterium van de nettomeerkostenbenadering in de punten 95 tot en met 97 van de richtsnoeren van 2014. De Commissie oordeelde dat, aangezien er waarschijnlijk geen nulscenario was ([27]), de Tsjechische autoriteiten niet konden garanderen dat de steunbedragen overeenkwamen met de nettomeerkosten van de uitvoering van de investering in het betrokken gebied, aangezien zij geen vergelijking konden maken met het scenario zonder steun ([28]).

([23]) Ref. nr.: 3957-2/2018-SZEU-ZEMZP, aanvullende informatie van de Tsjechische autoriteiten en bijgevoegde berichten van inleiding van administratieve procedures.
([24]) Zie de overwegingen 104 tot en met 114 van het inleidingsbesluit.
([25]) Zie overweging 115 van het inleidingsbesluit.
([26]) Zie overweging 115 van het inleidingsbesluit.
([27]) Zie overweging 115 van het inleidingsbesluit.
([28]) Zie overweging 121 van het inleidingsbesluit.

(66) In het licht van deze redenering concludeerde de Commissie in het inleidingsbesluit dat er twijfel bestond over de aanwezigheid van een stimulerend effect en over de naleving van het evenredigheidsbeginsel van de steun die aan grote ondernemingen werd verleend vóór de goedkeuring ervan door de Commissie ([29]).

(67) Op deze gronden heeft de Commissie de procedure van artikel 108, lid 2, VWEU ingeleid en heeft zij alle derden die door deze steun mogelijk zijn benadeeld en Tsjechië uitgenodigd hun opmerkingen in te dienen. Tegelijkertijd heeft de Commissie Tsjechië uitgenodigd alle informatie te verstrekken die kan helpen bij het beoordelen van de steun.

## 4. **OPMERKINGEN VAN TSJECHIË**

(68) In hun opmerkingen bij het inleidingsbesluit bevestigden de Tsjechische autoriteiten dat de twee groepsvrijstellingsregelingen (SA.46621 (2016/XA) en SA.46972 (2016/XA)) beperkt bleven tot kmo's en lichtten zij toe dat de enige reden om de steun ook aan grote ondernemingen te verlenen, de onjuiste beoordeling door de Tsjechische autoriteiten van de omvang van die begunstigden was. De Tsjechische autoriteiten verklaarden dat de beperking van de steun tot kmo's duidelijk werd door de verwijzing naar artikel 14 van Verordening (EU) nr. 702/2014 in de nationale rechtsgrondslag en dat deze beperking daarin niet in een andere vorm hoefde te worden herhaald. Voorts verklaarden zij dat er administratieve fouten waren gemaakt doordat bepaalde begunstigde grote ondernemingen ten onrechte als kmo's ten tijde van de toekenning van de steun waren beschouwd en dat uit de controle achteraf door de autoriteiten was gebleken dat die aanvankelijke beoordeling onjuist was.

(69) Tsjechië heeft bevestigd dat het in januari 2019 terugvorderingsprocedures heeft ingeleid in verband met steun die is verleend aan zeven geïdentificeerde begunstigden, die grote ondernemingen waren op het moment waarop zij de steun ontvingen. Deze terugvorderingsprocedures hadden betrekking op steun die in 2016 en 2017 was verleend op grond van één of beide groepsvrijstellingen.

(70) De Tsjechische autoriteiten verklaarden dat de doelstelling van het Tsjechische ministerie van Landbouw was om in deze twee jaren alleen steun te verlenen aan kmo's. De rechtsgrondslag (de nationale regels van het subsidieprogramma) bevatte een verwijzing naar artikel 14 van Verordening (EU) nr. 702/2014, waarin de steun beperkt werd tot kmo's. Er waren dan ook geen vragen in opgenomen over relevante aanvullende voorwaarden voor grote ondernemingen (nulscenario, evenredigheidscriterium).

(71) Tegelijkertijd waren de Tsjechische autoriteiten in hun opmerkingen bij het inleidingsbesluit van mening dat, ondanks het ontbreken van het nulscenario en de beoordeling ervan door de nationale autoriteiten, het stimulerende effect van de steun, die ten onrechte aan grote ondernemingen was toegekend, aanwezig kon worden geacht.

(72) De Tsjechische autoriteiten voerden in dit verband aan dat investeringen in de herstructurering van boomgaarden en in irrigatie hoge kosten met zich meebrengen en dat de begunstigden deze investeringen niet zouden doen als de steun niet werd toegekend. Naar het oordeel van de Tsjechische autoriteiten wordt dit bevestigd door het feit dat er vanaf 2018, toen er geen goedgekeurde steunregeling voor grote ondernemingen bestond, geen nieuwe boomgaarden meer zijn aangeplant door grote ondernemingen en dat er sindsdien evenmin investeringen in druppelirrigatie-infrastructuur zijn gedaan. Om die reden waren de Tsjechische autoriteiten van mening dat de grote begunstigden die in 2016-2017 steun ontvingen op grond van één of beide groepsvrijstellingsregelingen, de investeringen niet zouden hebben gedaan als de steun niet was toegekend.

(73) Tsjechië is dan ook van mening dat het stimulerende effect in deze gevallen feitelijk aanwezig was.

(74) Evenzo was deze steun, naar het oordeel van de Tsjechische autoriteiten, evenredig, omdat het maximale steunbedrag voor investeringen in de herstructurering van boomgaarden 240 000 CZK per hectare bedroeg, terwijl de werkelijke kosten voor de grote ondernemingen konden oplopen tot ongeveer 500 000 CZK of meer. Gezien het maximaal mogelijke steunbedrag waren de Tsjechische autoriteiten van mening dat zelfs zonder de beoordeling van het nulscenario zou kunnen worden aangenomen dat het interne rendement van het project redelijk was en dat de steun niet heeft geleid tot een rendement boven het gebruikelijke niveau.

([29]) Zie de overwegingen 116 en 122 van het inleidingsbesluit.

(75) Tsjechië voegde daar nog aan toe dat de situatie waarin grote ondernemingen niet in de aanplant van boomgaarden en in druppelirrigatie-infrastructuur investeren, zeer ongunstig is. De Tsjechische autoriteiten verklaarden dat in Tsjechië het areaal aan fruitboomgaarden sinds lange tijd terugloopt en dat het percentage oude boomgaarden hoog is en nog steeds stijgt.

## 5. **OPMERKINGEN VAN BELANGHEBBENDEN**

(76) De Commissie heeft opmerkingen ontvangen van vijf derden — allen begunstigden van de steun op grond van één of beide steunregelingen. Overeenkomstig artikel 1, punt h), van Verordening (EU) 2015/1589 kunnen zij allen dan ook als belanghebbenden worden beschouwd.

(77) Al deze vijf begunstigden zijn betrokken bij de in overweging 69 vermelde terugvorderingsprocedure. De andere twee bij de terugvorderingsprocedures betrokken begunstigden (RBQ SADY s.r.o. en M+A+J s.r.o.) hebben geen opmerkingen ingediend.

(78) De opmerkingen van deze vijf begunstigden bevestigden dat:

1) alle vijf de begunstigden in ten minste een van hun steunaanvragen in 2016 en 2017 hun status hebben aangegeven als grote onderneming en niet als kmo op het moment van toekenning van de steun. In elk geval bleek hun status van grote onderneming uit de bij de steunaanvragen ingediende documentatie. Zij voerden aan dat destijds voor hen niet duidelijk was dat de steun beperkt was tot kmo's. Bovendien gaven zij aan dat in de nationale rechtsgrondslag ("beginselen voor de toekenning van steun", overweging 16) de omvang van een begunstigde niet als subsidiabiliteitsvoorwaarde was opgenomen;

2) alle vijf de begunstigden verklaarden dat de steunverlenende autoriteit (het landelijk interventiefonds voor de landbouw) vervolgens een controle achteraf heeft uitgevoerd, die bevestigde dat de steun was gebruikt overeenkomstig het doel ervan en dat daarbij geen wangedrag of fouten aan het licht waren gekomen;

3) het Tsjechische ministerie van Landbouw in januari 2019 de terugvorderingsprocedures ten aanzien van zeven begunstigden heeft ingeleid;

4) in de aan zeven begunstigden gerichte terugvorderingsbesluiten was vermeld dat de steun aan hen was verleend in strijd met het Unierecht en de nationale rechtsgrondslag, waaruit volgt dat deze steun alleen beschikbaar was voor micro-ondernemingen en kmo's. De steunbegunstigden voldeden niet aan deze voorwaarde;

5) alle vijf de begunstigden die hun opmerkingen bij het inleidingsbesluit hadden ingediend, in september 2019 bij de gemeentelijke rechtbank van Praag afzonderlijk een rechtszaak hebben aangespannen om de nietigverklaring van de terugvorderingsbesluiten van het Tsjechische ministerie van Landbouw te vorderen.

(79) Samenvatting van de opmerkingen bij het inleidingsbesluit:

*Opmerkingen van POMONA Těšetice a.s.* ([30])

(80) POMONA Těšetice a.s. heeft in december 2016 steun ontvangen op grond van beide steunregelingen.

(81) In haar opmerkingen voerde POMONA Těšetice a.s. aan dat het toekenningsbesluit een gewettigd vertrouwen had gewekt. Volgens de onderneming is de steun gebruikt overeenkomstig de in de rechtsgrondslag vastgestelde doelstelling.

(82) POMONA Těšetice a.s. verklaarde dat op basis van de nationale rechtsgrondslag ("beginselen voor de toekenning van steun", overweging 16 niet kon worden geconcludeerd dat de steun beperkt moest blijven tot kmo's. Volgens de onderneming had zij in de steunaanvraag haar omvang correct als "groot" aangegeven.

(83) POMONA Těšetice a.s. heeft in haar opmerkingen het nulscenario opgenomen met een toelichting op de situatie zonder de steun en aangevoerd dat de steun evenredig was.

*Opmerkingen van ÚSOVSKO EKO s.r.o.* ([31])

(84) ÚSOVSKO EKO s.r.o. heeft in december 2016 en december 2017 steun ontvangen voor de herstructurering van boomgaarden (steunregeling SA.50787).

([30]) a.s. = "akciová společnost" = naamloze vennootschap.
([31]) s.r.o. = "společnost s ručením omezeným" = besloten vennootschap.

(85) ÚSOVSKO EKO s.r.o. voerde aan dat zij te goeder trouw had gehandeld en beriep zich op een gewettigd vertrouwen, omdat zij in de steunaanvragen voor beide jaren haar status van grote onderneming correct had aangegeven. ÚSOVSKO EKO s.r.o. heeft kopieën van haar steunaanvragen voor beide jaren ingediend, waaruit blijkt dat alleen in de steunaanvraag voor 2017 de vraag over de omvang van de steunaanvrager was opgenomen. De onderneming gaf haar omvang aan als "groot".

(86) ÚSOVSKO EKO s.r.o. betoogt dat het besluit van het ministerie van Landbouw over de intrekking van de steun onwettig was, aangezien het een wezenlijke schending vormde van de bepalingen betreffende administratieve procedures.

(87) ÚSOVSKO EKO s.r.o. betoogt dat in de nationale rechtsgrondslag ("beginselen voor de toekenning van steun", overweging 16) in de periode 2008-2018 niet uitdrukkelijk de voorwaarde was opgenomen dat de begunstigden kmo's moesten zijn. In de nationale rechtsgrondslag werden in aanmerking komende begunstigden gedefinieerd als "ondernemers die landbouwproducten produceren" ([32]). Volgens ÚSOVSKO EKO s.r.o. werd in de nationale rechtsgrondslag pas vanaf 2015 verwezen naar artikel 14 van Verordening (EU) nr. 702/2014 ([33]), maar zonder grote ondernemingen expliciet uit te sluiten van de groep in aanmerking komende begunstigden. Bovendien bleef de definitie van in aanmerking komende begunstigden ongewijzigd.

(88) Volgens ÚSOVSKO EKO s.r.o. was het Tsjechische ministerie van Landbouw in de periode 2015-2017 niet op de hoogte van het feit dat de investeringssteun op grond van Verordening (EU) nr. 702/2014 niet aan grote ondernemingen kon worden toegekend. De expliciete uitsluiting verscheen pas in 2018 in de nationale rechtsgrondslag en vanaf dat jaar heeft ÚSOVSKO EKO s.r.o. geen steun meer aangevraagd.

(89) ÚSOVSKO EKO s.r.o. heeft in haar schrijven aan de Commissie het nulscenario opgenomen, waarin de situatie zonder de steun werd toegelicht. De onderneming is van mening dat de steun een stimulerend effect had en evenredig was.

*Opmerkingen van ÚSOVSKO AGRO s.r.o.*

(90) ÚSOVSKO AGRO s.r.o. heeft in december 2017 steun ontvangen op grond van beide steunregelingen.

(91) In haar opmerkingen voerde ÚSOVSKO AGRO s.r.o. aan dat zij te goeder trouw had gehandeld en beriep zij zich op een gewettigd vertrouwen, omdat zij in beide steunaanvragen haar status van grote onderneming correct had aangegeven. ÚSOVSKO AGRO s.r.o. heeft kopieën van haar steunaanvragen ingediend. In beide aanvragen gaf de onderneming haar omvang aan als "groot".

(92) ÚSOVSKO AGRO s.r.o. is van mening dat het besluit van het ministerie van Landbouw over de intrekking van de steun onwettig is, aangezien het een wezenlijke schending vormt van de bepalingen inzake administratieve procedures.

(93) Net als de andere begunstigden die hun opmerkingen bij het inleidingsbesluit hebben ingediend, voerde ook ÚSOVSKO AGRO s.r.o. aan dat in de nationale rechtsgrondslag ("beginselen voor de toekenning van steun", overweging 16) in de periode 2008-2018 niet expliciet de voorwaarde was opgenomen dat de begunstigden kmo's moesten zijn. In de nationale rechtsgrondslag werden in aanmerking komende begunstigden gedefinieerd als "ondernemers die landbouwproducten produceren" ([34]). Vanaf 2015 werd in de nationale rechtsgrondslag verwezen naar artikel 14 van Verordening (EU) nr. 702/2014, maar zonder grote ondernemingen expliciet uit te sluiten van de in aanmerking komende begunstigden. Bovendien bleef de definitie van in aanmerking komende begunstigden ongewijzigd.

(94) Volgens ÚSOVSKO AGRO s.r.o. was het Tsjechische ministerie van Landbouw in de periode 2015-2017 niet op de hoogte van het feit dat de steun op grond van Verordening (EU) nr. 702/2014 niet aan grote ondernemingen kon worden toegekend. Deze expliciete beperking verscheen pas in 2018 in de nationale rechtsgrondslag en vanaf dat jaar heeft ÚSOVSKO AGRO s.r.o. geen steun meer aangevraagd.

(95) ÚSOVSKO AGRO s.r.o. heeft in haar opmerkingen het nulscenario opgenomen, waarin de situatie zonder de steun werd toegelicht. De onderneming is van mening dat de steun een stimulerend effect had en evenredig was.

([32]) Wet nr. 513/1991 Coll., deel 2, later wet nr. 89/2012 Coll., deel 420.

([33]) Artikel 14 Verordening (EU) nr. 702/2014: "Steun voor met de primaire landbouwproductie verband houdende investeringen in materiële activa of immateriële activa op landbouwbedrijven".

([34]) Wet nr. 513/1991 Coll., deel 2, later wet nr. 89/2012 Coll., deel 420.

*Opmerkingen van SADY CZ s.r.o.*

(96) SADY CZ s.r.o. heeft in december 2017 steun ontvangen op grond van beide steunregelingen.

(97) SADY CZ s.r.o. heeft kopieën van haar steunaanvragen ingediend. In een van de aanvragen was correct vermeld dat zij een grote onderneming was. Volgens de andere aanvraag was de onderneming middelgroot. SADY CZ s.r.o. verklaarde dit verschil met een administratieve fout en staafde deze verklaring met het uittreksel uit het ondernemingsregister, dat bij beide steunaanvragen was gevoegd en waaruit bleek dat zij een grote onderneming was.

(98) Aangezien de omvang van een onderneming in (één) steunaanvraag correct was vermeld, voert SADY CZ s.r.o. aan dat de Commissie in het inleidingsbesluit ten onrechte had vermeld dat de Tsjechische autoriteiten "steun verleenden aan grote ondernemingen, die zij als kmo's beschouwden". Volgens SADY CZ s.r.o. waren de Tsjechische autoriteiten ervan op de hoogte dat de steun werd toegekend aan een grote onderneming, aangezien dit expliciet in de steunaanvraag was vermeld. De Tsjechische autoriteiten hadden deze begunstigde dan ook niet als een kmo mogen beschouwen.

(99) Volgens SADY CZ s.r.o. controleerden de Tsjechische autoriteiten herhaaldelijk of aan de voorwaarden voor toekenning van de steun was voldaan.

(100) SADY CZ s.r.o. verklaarde in de opmerkingen bij het inleidingsbesluit dat in de nationale rechtsgrondslag ("beginselen voor de toekenning van steun", overweging 16) de omvang van de begunstigde niet als subsidiabiliteitsvoorwaarde was opgenomen.

(101) SADY CZ s.r.o. betoogde in de opmerkingen bij het inleidingsbesluit dat de steun niettemin een stimulerend effect had en evenredig was en dat de naleving van deze twee voorwaarden door de Tsjechische autoriteiten was gecontroleerd. SADY CZ s.r.o. voerde aan dat zij alvorens steun aan te vragen een intern document getiteld "Voorgenomen investeringen in de herstructurering van boomgaarden" had opgesteld waarin zij de winstgevendheid van het project had beoordeeld en het stimulerende effect en de evenredigheid van de steun had aangetoond (op basis van intern rendement, netto contante waarde, indexwinst, terugverdientijd). Dit document is echter niet bij de steunverlenende autoriteit ingediend. SADY CZ s.r.o. heeft dit document wel bij haar schrijven aan de Commissie gevoegd. SADY CZ s.r.o. benadrukt dat zij niet kan worden bestraft voor de administratieve nalatigheid van de Tsjechische autoriteiten.

(102) Onder verwijzing naar artikel 6, lid 3, van Verordening (EU) nr. 702/2014 voerde SADY CZ s.r.o. aan dat op basis van de twee groepsvrijstellingsregelingen ontvangen steun kon worden beschouwd als ad-hocsteun die op grond van het aangehaalde artikel aan grote ondernemingen was verleend.

*Opmerkingen van Lužanská Zemědělská a.s.*

(103) Lužanská Zemědělská a.s. heeft in 2016 en 2017 steun ontvangen voor de herstructurering van boomgaarden.

(104) Lužanská Zemědělská a.s. voerde aan dat het steunaanvraagformulier in 2016 geen vraag bevatte over de omvang van een aanvrager en dat zij daarom haar omvang niet als "groot" kon aangeven. In 2017 bevatte het steunaanvraagformulier deze vraag wel en gaf Lužanská Zemědělská a.s. terecht aan dat zij een grote onderneming was. In beide jaren diende de onderneming ook een uittreksel uit het ondernemingsregister in, waaruit haar eigendomsstructuur bleek.

(105) Net als andere derden die hun opmerkingen bij het inleidingsbesluit hebben ingediend, wees ook Lužanská Zemědělská a.s. erop dat in de nationale rechtsgrondslag ("beginselen voor de toekenning van steun", overweging 16 de omvang van een begunstigde niet als subsidiabiliteitsvoorwaarde was opgenomen. Daarnaast betoogt Lužanská Zemědělská a.s. onder verwijzing naar artikel 6, lid 3, van Verordening (EU) nr. 702/2014 dat op grond van die verordening steun aan grote ondernemingen uitdrukkelijk was toegestaan. Volgens de precieze formulering van de beginselen voor de toekenning van steun kwam voor steun in aanmerking "een ondernemer die landbouwproducten produceert" (zonder verdere beperking van de omvang van de aanvrager).

(106) Volgens Lužanská Zemědělská a.s. had de Commissie in het inleidingsbesluit ten onrechte verklaard dat de Tsjechische autoriteiten "steun verleenden aan grote ondernemingen, die zij als kmo's beschouwden". De Tsjechische autoriteiten waren ervan op de hoogte dat steun werd verleend aan een grote onderneming — omdat de bedrijfsomvang van Lužanská Zemědělská a.s. uitdrukkelijk was vermeld in de steunaanvraag voor 2017 en de omvang in 2016 bleek uit het ingediende uittreksel uit het ondernemingsregister.

(107) Lužanská Zemědělská a.s. voert voorts aan dat, ondanks het feit dat zij in het steunaanvraagformulier voor 2017 haar omvang als "groot" had aangegeven en dat haar status van grote onderneming de autoriteiten bekend had moeten zijn uit de begeleidende documenten, zij op het moment van de steunaanvragen in 2016 en 2017 formeel gesproken geen grote onderneming was. De reden daarvan is dat:

a) Lužanská Zemědělská a.s. in juli 2016 onderdeel werd van Agrofert ([35]) en daarom, overeenkomstig de formulering van artikel 4, lid 2, van bijlage I bij Verordening (EU) nr. 702/2014, haar kmo-status niet verloor toen zij in september 2016 en vervolgens in september 2017 steun aanvroeg;

b) Lužanská Zemědělská a.s. in haar opmerkingen bij het inleidingsbesluit betoogde dat dit artikel niet in strijd met de formulering ervan mocht worden uitgelegd, aangezien een dergelijke uitleg in strijd zou zijn met de basisvereisten voor rechtszekerheid van de adressaten van het Unierecht, en daartoe verwijst zij naar het arrest in zaak C-310/98 Met-Trans, punt 32 ([36]);

c) Lužanská Zemědělská a.s. zich voorts beriep op een gewettigd vertrouwen, aangezien naar haar mening de steun evenredig was en een stimulerend effect had. Volgens de onderneming controleerden de Tsjechische autoriteiten herhaaldelijk of aan de voorwaarden voor toekenning van de steun was voldaan.

(108) Lužanská Zemědělská a.s. herhaalt dat zij niet kan worden bestraft voor het verzuim van de Tsjechische autoriteiten om een nulscenario te verlangen. De onderneming verklaart dat zij haar interne analyse kon indienen voordat de steun werd toegekend en dat er sprake zou zijn van een "zeer formalistische benadering, die volstrekt voorbij zou gaan aan de economische realiteit en bovenal aan het doel waarvoor de steun in de praktijk wordt verleend".

(109) De onderneming heeft de financiële en winstgevendheidsanalyse van het investeringsproject in haar opmerkingen opgenomen. De Commissie merkt op dat deze documenten zijn gedateerd op 11 maart 2021, d.w.z. nadat de steun was toegekend en nadat de toekenningsbesluiten door de steunverlenende autoriteit waren ingetrokken en de terugvorderingsprocedure was ingeleid. Deze datum valt samen met de datum van de indiening van de opmerkingen bij het inleidingsbesluit, maar het is onduidelijk wanneer de documenten daadwerkelijk zijn opgesteld.

(110) Lužanská Zemědělská a.s. voerde tevens aan dat overeenkomstig artikel 6, lid 3, van Verordening (EU) nr. 702/2014 dergelijke steun ook voor grote ondernemingen beschikbaar was als ad-hocsteun.

## 6. **INDIENING VAN DE OPMERKINGEN VAN DERDEN BIJ TSJECHIË**

(111) Overeenkomstig artikel 6, lid 2, van Verordening (EU) 2015/1589 heeft de Commissie de opmerkingen van derden bij brief van 25 april 2022 bij Tsjechië ingediend en deze laatste uitgenodigd om binnen één maand na de dagtekening van de brief zijn opmerkingen in te dienen.

(112) De Tsjechische autoriteiten hebben geantwoord bij brief van 23 mei 2022 en vervolgens bij brief van 24 augustus 2022 aanvullende gegevens ingediend.

(113) In de eerste brief, gedateerd 23 mei 2022, bevestigde Tsjechië dat de argumenten van de derden sterk leken op hun argumenten in de nationale gerechtelijke procedures, die zij alle hebben aangevoerd tegen de terugvorderingsbesluiten van het Tsjechische ministerie van Landbouw.

([35]) Grote onderneming.

([36]) Arrest van het Hof van Justitie van 23 maart 2000, Met-Trans, gevoegde zaken C-310/98 en C-406/98, ECLI:EU:C:2000:154, punt 32.

(114) Tsjechië was het eens met het argument van de derden dat de steun was gebruikt overeenkomstig de doelstellingen ervan, ondanks dat deze steun was verleend aan grote ondernemingen die op grond van de groepsvrijstellingsregelingen daarvoor niet in aanmerking kwamen en op een moment waarop er geen steun aan grote ondernemingen was aangemeld. De Tsjechische autoriteiten waren het er bovendien mee eens dat de steun ondanks het ontbreken van het nulscenario een stimulerend effect had, omdat dergelijke investeringen zonder steun niet zouden zijn gedaan, voornamelijk vanwege de hoge kosten ervan. De Tsjechische autoriteiten herhaalden ook dat, ondanks het ontbreken van de beoordeling van het nulscenario, het interne rendement van de projecten redelijk was en dat de steun niet heeft geleid tot een rendement boven de gebruikelijke niveaus.

(115) Wat betreft het gerapporteerde ontbreken van de uitdrukkelijke beperking op de omvang van in aanmerking komende begunstigden in de nationale rechtsgrondslag, herhaalde Tsjechië dat het doel en de strekking van de rechtsgrondslag was om uitsluitend steun te verlenen aan kmo's. In de nationale rechtsgrondslag was daartoe in 2016 en 2017 bepaald dat de steun werd toegekend op grond van artikel 14 van Verordening (EU) nr. 702/2014 en dus enkel beschikbaar was voor kmo's. De Tsjechische autoriteiten wezen erop dat geen van de bij de steunterugvordering betrokken begunstigden het feit betwistte dat zij een grote onderneming waren en de Tsjechische autoriteiten hebben daarom de terugvorderingsprocedures ingeleid.

(116) Wat betreft de stand van zaken in de zeven nationale gerechtelijke procedures, deelden de Tsjechische autoriteiten mee dat de gemeentelijke rechtbank van Praag ten tijde van die brief in vijf zaken reeds uitspraak had gedaan en de vorderingen had afgewezen. Twee eisers (Sady CZ s.r.o. en Lužanská Zemědělská a.s.) hadden hun vorderingen ingetrokken. In één resterende zaak (RBQ SADY s.r.o.) had de rechtbank nog geen uitspraak gedaan.

(117) De Tsjechische autoriteiten verklaarden dat de gemeentelijke rechtbank van Praag in alle uitspraken had geoordeeld dat het ministerie van Landbouw de terugvorderingsbesluiten terecht had vastgesteld. Tegelijkertijd verwees de rechtbank naar artikel 15, lid 3, punt c), van wet nr. 218/2000 Coll. inzake begrotingsregels, zoals van kracht ten tijde van de inleiding van de terugvorderingsprocedures. Deze bepaling hield in dat geen terugbetaling kan worden gelast van een subsidie die al op de rekening van de begunstigde was bijgeschreven, indien de reden voor de terugvordering was dat de steun in strijd met het EU-recht of het nationale recht was toegekend. Zo heeft de gemeentelijke rechtbank van Praag geoordeeld dat, hoewel het ministerie van Landbouw verplicht was procedures voor de terugvordering van de steun in te leiden, artikel 15, lid 3, punt c), van wet nr. 218/2000 Coll., zoals van kracht ten tijde van de inleiding van de terugvordering, zich ertegen verzet dat het ministerie de daadwerkelijke terugvordering van die steun afdwingt.

(118) In de brief van 24 augustus 2022 verklaarden de Tsjechische autoriteiten dat artikel 15, lid 3, van wet nr. 218/2000 Coll. per 1 januari 2022 was gewijzigd en dat punt c) was geschrapt.

(119) De Tsjechische autoriteiten voerden echter aan dat, zoals de gemeentelijke rechtbank van Praag had geoordeeld, niettegenstaande de wijziging, het beginsel van rechtszekerheid zich ertegen verzet dat de toegekende steun wordt teruggevorderd, aangezien de wijziging van wet nr. 218/2000 Coll. niet met terugwerkende kracht kan worden toegepast.

## 7. **JURIDISCHE BEOORDELING VAN DE STEUN**

### 7.1. **Is er sprake van steun in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU?**

(120) Overeenkomstig artikel 107, lid 1, VWEU "[zijn], [b]ehoudens de afwijkingen waarin de Verdragen voorzien, […] steunmaatregelen van de staten of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd, die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen, onverenigbaar met de interne markt, voor zover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt".

(121) In haar inleidingsbesluit ([37]) kwam de Commissie tot de voorlopige conclusie dat de voorwaarden van artikel 107, lid 1, VWEU waren vervuld en dat de aangemelde regelingen SA.50787 en SA.50837 derhalve staatssteun vormden in de zin van dat artikel.

(122) Deze voorlopige conclusie werd in geen van de van derden en van Tsjechië ontvangen opmerkingen in twijfel getrokken. Bovendien had Tsjechië de regelingen zelf als staatssteunmaatregelen aangemeld.

([37]) Zie de overwegingen 58 tot en met 62 van het inleidingsbesluit.

(123) Om als steun in de zin van dat artikel te worden aangemerkt, moet een maatregel bijgevolg aan elk van de volgende voorwaarden voldoen: i) de maatregel is toerekenbaar aan de staat en wordt uit staatsmiddelen bekostigd; ii) met de maatregel wordt de ontvanger ervan een voordeel toegekend; iii) dat voordeel is selectief; en iv) de maatregel vervalst de mededinging of dreigt deze te vervalsen en beïnvloedt het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig.

(124) Aangezien de aangemelde steunmaatregelen onder een besluit vallen op basis waarvan, zonder dat daarvoor nog uitvoeringsmaatregelen vereist zijn (overweging 16), individuele steun mag worden toegekend aan ondernemingen die in het besluit op algemene en abstracte wijze zijn omschreven (punten 2.2.3, 2.2.4, 2.3 en 2.4), is de Commissie van mening dat deze maatregelen steunregelingen zijn in de zin van punt 35, lid 4, van de richtsnoeren van 2014. De regelingen kunnen slechts als verenigbaar met de interne markt worden beschouwd indien zij in aanmerking komen voor een van de afwijkingen waarin het VWEU voorziet (zie ook punt 7.2).

(125) De regelingen zijn toerekenbaar aan de staat, aangezien zij zijn gebaseerd op de in overweging 16 beschreven rechtshandelingen en worden uitgevoerd door de overheid (overweging 19). Zij worden betaald uit de staatsbegroting en dus met staatsmiddelen bekostigd (overweging 19).

(126) Met de regelingen wordt een voordeel aan de begunstigden ervan toegekend in de vorm van rechtstreekse subsidies (overweging 19). De regelingen bevrijden die begunstigden dus van kosten die zij onder normale marktomstandigheden zouden moeten dragen.

(127) De regelingen zijn selectief omdat de steun slechts aan bepaalde ondernemingen wordt toegekend, met name aan ondernemingen die actief zijn in de primaire landbouwproductie.

(128) Volgens de rechtspraak van het Hof van Justitie kan steunverlening aan een onderneming het handelsverkeer tussen de lidstaten negatief beïnvloeden wanneer die onderneming actief is op een markt die openstaat voor handelsverkeer binnen de EU ([38]). De begunstigden van steun zijn actief in de sector van de primaire landbouwproductie, waar handel wordt gedreven binnen de EU ([39]). Deze sector wordt derhalve gekenmerkt door concurrentie op EU-niveau en is daarom vatbaar voor de gevolgen van maatregelen ten gunste van de productie in een of meer lidstaten. Derhalve kan de regeling de mededinging verstoren en het handelsverkeer tussen de lidstaten negatief beïnvloeden.

(129) De Commissie bevestigt derhalve haar voorlopige conclusies in de overwegingen 58 tot en met 62 van het inleidingsbesluit en herhaalt dat de op grond van de twee regelingen toegekende steun staatssteun vormt in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU.

### 7.2. **De vraag of er sprake is van regelingen**

(130) Overeenkomstig artikel 1, punt d), van Verordening (EU) 2015/1589 wordt een "steunregeling" gedefinieerd als een regeling op grond waarvan aan ondernemingen die in de regeling op algemene en abstracte wijze zijn omschreven, individuele steun kan worden toegekend zonder dat hiervoor nog uitvoeringsmaatregelen vereist zijn.

(131) In haar inleidingsbesluit ([40]) kwam de Commissie bovendien tot de voorlopige conclusie dat beide steunmaatregelen SA.50787 en SA.50837 regelingen vormden in de zin van die definitie en punt 35, lid 4, van de richtsnoeren van 2014, aangezien de rechtsgrondslag ervan geen verdere uitvoeringsmaatregelen voor de toekenning van de steun vereiste en de begunstigden daarin op algemene en abstracte wijze werden omschreven. Dezelfde rechtsgrondslag en dezelfde conclusie over het bestaan van regelingen geldt voor de steunregelingen met groepsvrijstelling SA.46621 (2016/XA) en SA.46972 (2016/XA), die van toepassing waren in 2016 en 2017, toen de steun aan grote ondernemingen onrechtmatig werd toegekend.

(132) Wat betreft de kwalificatie van de steunmaatregelen als regelingen, betoogden twee derden — SADY CZ s.r.o. (overweging 102) en Lužanská Zemědělská a.s. (overweging 110) — dat de aan hen verleende steun ad-hocsteun vormde overeenkomstig artikel 6, lid 3, van Verordening (EU) nr. 702/2014.

(133) Wat dit argument betreft, herinnert de Commissie ten eerste aan de definitie van ad-hocsteun. Overeenkomstig artikel 2, lid 13, van Verordening (EU) nr. 702/2014 wordt onder ad-hocsteun verstaan steun die niet op grond van een steunregeling wordt verstrekt.

([38]) Zie met name het arrest van het Hof van Justitie van 13 juli 1988, Frankrijk/Commissie, C-102/87, ECLI:EU:C:1988:391.
([39]) In 2022 bedroeg de EU-handel in agrovoedingsproducten 401,5 miljard EUR (bron: Eurostat).
([40]) Zie overweging 63 van het inleidingsbesluit.

(134) In de onderhavige zaak merkt de Commissie echter op dat de door SADY CZ s.r.o. en Lužanská Zemědělská a.s. ontvangen steun werd toegekend op grond van de nationale regels van het subsidieprogramma (de in overweging 16 genoemde rechtsgrondslag), zonder dat nog uitvoeringsmaatregelen waren vereist. In feite was de steun aan grote ondernemingen ten onrechte toegekend in het kader van de groepsvrijstellingsregelingen, die in werkelijkheid alleen openstonden voor kmo's. Voordat de steun aan deze begunstigden werd toegekend, was er geen individuele ad-hocsteun aan grote ondernemingen bij de Commissie aangemeld. De enige aanmelding die op grote ondernemingen betrekking had, was de aanmelding door Tsjechië van de regelingen SA.50787 en SA.50837 nadat de toekenning van de steun aan grote ondernemingen had plaatsgevonden. De steun aan de grote ondernemingen in 2016 en 2017 was ook gebaseerd op dezelfde nationale rechtsgrondslag die van toepassing was op de groepsvrijstellingsregelingen en die later ook was vermeld in de aanmelding van de regelingen SA.50787 en SA.50837. Met andere woorden, de steun op grond van deze aangemelde regelingen werd in het verleden uitgevoerd, terwijl er vóór de uitvoering ervan geen ad-hocsteun of ad-hocregeling bij de Commissie was aangemeld en deze regelingen, om de hieronder uiteengezette redenen (overwegingen 138 tot en met 164), evenmin onderworpen waren aan de groepsvrijstellingsverordening (Verordening (EU) nr. 702/2014).

(135) De nationale rechtsgrondslag voorziet in de essentiële elementen van de steun (in aanmerking komende kosten en steunintensiteiten) en daarin worden de begunstigden op abstracte en algemene wijze gedefinieerd. Op basis hiervan verleenden de Tsjechische autoriteiten steun aan de begunstigden zonder dat zij daarbij over een beoordelingsmarge beschikten die hen in staat stelde invloed uit te oefenen op de essentiële elementen van de steun en de voorwaarden waaronder deze steun werd toegekend. In het licht van de uitleg van de Tsjechische autoriteiten (overweging 68) is de Commissie van oordeel dat de toekenning van steun aan grote ondernemingen op grond van de groepsvrijstellingsregelingen het gevolg was van de administratieve fout en niet van de uitoefening van enige discretionaire bevoegdheid.

(136) De Commissie concludeert derhalve dat de steun die vóór de aanmelding van de regelingen SA.50787 en SA.50837 onrechtmatig aan de grote ondernemingen werd toegekend, maar in overeenstemming was met de rechtsgrondslag ervan en op dezelfde voorwaarden werd toegekend als de op basis van die rechtsgrondslag aan kmo's verleende steun, werd toegekend in het kader van twee steunregelingen in de zin van artikel 1, punt d), van Verordening (EU) 2015/1589. Bijgevolg gaat de Commissie niet akkoord met het argument van SADY CZ s.r.o. en Lužanská Zemědělská a.s. dat de aan hen verleende steun ad-hocsteun kon vormen overeenkomstig artikel 6, lid 3, van Verordening (EU) nr. 702/2014 (zie ook de overwegingen 142 tot en met 164).

(137) Hoe dan ook kan de Commissie niet als verenigbaar aanvaarden ad-hocsteun die niet voldoet aan alle verenigbaarheidsvoorwaarden van Verordening (EU) nr. 702/2014 (zie de overwegingen 149 tot en met 161).

### 7.3. **Kwalificatie van de regelingen als onrechtmatig**

(138) In haar inleidingsbesluit was de Commissie van oordeel dat de steun aan grote ondernemingen was toegekend zonder voorafgaande aanmelding bij de Commissie overeenkomstig artikel 108, lid 3, VWEU ([41]). Tegelijkertijd kon de aan grote ondernemingen verleende steun op grond van de groepsvrijstellingsregelingen niet als verenigbaar worden beschouwd, aangezien artikel 14 van Verordening (EU) nr. 702/2014 alleen van toepassing was op kmo's. Bijgevolg stelde de Commissie zich op het voorlopige standpunt dat dergelijke steun aan grote ondernemingen nieuwe steun vormde, die onrechtmatig was in de zin van artikel 1, punt f), van Verordening (EU) 2015/1589.

(139) In hun opmerkingen bij het inleidingsbesluit bevestigden zowel Tsjechië als de derden dat de steun aan bepaalde grote ondernemingen was toegekend vóór de data waarop de steunregelingen SA.50787 en SA.50837 bij de Commissie waren aangemeld.

(140) De Commissie herinnert eraan dat twee derden — SADY CZ s.r.o. (overweging 102) en Lužanská Zemědělská a.s. (overweging 110) — aanvoerden dat de aan hen verleende steun ad-hocsteun vormde overeenkomstig artikel 6, lid 3, van Verordening (EU) nr. 702/2014. Deze steun zou naar hun mening dan ook niet als onwettige steun mogen worden aangemerkt, aangezien de groepsvrijstellingsregelingen waren gepubliceerd overeenkomstig Verordening (EU) nr. 702/2014.

([41]) Zie de overwegingen 64 en 65 van het inleidingsbesluit.

(141) Voor de analyse van dit argument verwijst de Commissie naar artikel 3 van Verordening (EU) nr. 702/2014, waarin de voorwaarden waren vastgesteld voor de vrijstelling van steun van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, VWEU. In het genoemde artikel was bepaald dat steunregelingen, in het kader van steunregelingen toegekende individuele steun en ad-hocsteun verenigbaar waren met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 2 of lid 3, van het Verdrag en waren vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag, mits die steun voldeed aan alle in hoofdstuk I van die verordening vastgestelde voorwaarden en aan de in hoofdstuk III van die verordening vastgestelde voorwaarden voor de betrokken steuncategorie.

(142) De Commissie beoordeelt derhalve of de steun die is verleend aan SADY CZ s.r.o. en Lužanská Zemědělská a.s., en naar analogie ook aan andere grote ondernemingen, op grond van de artikelen 1 en 6 van Verordening (EU) nr. 702/2014 als ad-hocsteun kan worden beschouwd.

7.3.1. *Lijst van begunstigden uit hoofde van Verordening (EU) nr. 702/2014*

(143) In artikel 1 van Verordening (EU) nr. 702/2014 wordt het toepassingsgebied van die verordening vastgesteld.

(144) Overeenkomstig artikel 1, lid 1, punt a), i), van Verordening (EU) nr. 702/2014 was die verordening van toepassing op steun voor kleine, middelgrote en micro-ondernemingen (kmo's) die actief zijn in de landbouwsector, met name de primaire landbouwproductie, de verwerking van landbouwproducten en de afzet van landbouwproducten, met uitzondering van de artikelen 14, 15, 16, 18, 23 en 25 tot en met 28, die alleen van toepassing waren op kmo's die in de primaire landbouwproductie actief zijn.

(145) De Commissie herinnert eraan dat in artikel 14 van Verordening (EU) nr. 702/2014 de voorwaarden waren vastgesteld voor steun ten behoeve van met de primaire landbouwproductie verband houdende investeringen en dat dit artikel dus de rechtsgrondslag vormde voor beide groepsvrijstellingsregelingen SA.46621 (2016/XA) en SA.46972 (2016/XA). Zoals vermeld in overweging 134, is de steun aan grote ondernemingen door de Tsjechische autoriteiten ten onrechte verleend in het kader van de groepsvrijstellingsregelingen, die in werkelijkheid alleen openstonden voor kmo's. De steun aan de grote ondernemingen in 2016 en 2017 was ook gebaseerd op dezelfde nationale rechtsgrondslag die van toepassing was op de groepsvrijstellingsregelingen en die later ook was vermeld in de aanmelding van de regelingen SA.50787 en SA.50837. Met andere woorden, de steun op grond van deze aangemelde regelingen werd in het verleden uitgevoerd, terwijl er vóór de uitvoering ervan geen ad-hocsteun of ad-hocregeling bij de Commissie was aangemeld en deze regelingen, om de hieronder uiteengezette redenen, evenmin onderworpen waren aan de groepsvrijstellingsverordening (Verordening (EU) nr. 702/2014 ).

(146) Overeenkomstig artikel 1, punten b) tot en met e), van Verordening (EU) nr. 702/2014 konden de volgende categorieën steun worden verleend aan alle ondernemingen, zonder toepassing van de beperking op de omvang:

"b) steun voor investeringen voor de instandhouding van cultureel en natuurlijk erfgoed op landbouwbedrijven;

c) steun voor het herstel van de schade als gevolg van natuurrampen in de landbouwsector;

d) steun voor onderzoek en ontwikkeling in de landbouw- en de bosbouwsector;

e) steun voor de bosbouw.".

(147) Wat betreft andere in Verordening (EU) nr. 702/2014 opgenomen steuncategorieën voorzag artikel 1, lid 1, punt a), i), van Verordening (EU) nr. 702/2014 niet in een afwijking van de beperking van de steun tot kmo's op grond van de artikelen 14, 15, 16, 18, 23 en 25 tot en met 28.

(148) Hieruit volgt dat alleen de steuncategorieën die zijn opgesomd in artikel 1, punten b) tot en met e), van Verordening (EU) nr. 702/2014 beschikbaar waren voor grote ondernemingen, op basis van de groepsvrijstellingsregeling of als ad-hocsteun. Alle andere soorten steun die vallen onder het toepassingsgebied van die verordening, waaronder artikel 14, waren beperkt tot kmo's. Dat is op zichzelf voldoende om het argument van het aanmerken van de steun aan de grote ondernemingen als ad-hocsteun op grond van Verordening (EU) nr. 702/2014 af te wijzen.

(149) Voorts herinnert de Commissie eraan dat overeenkomstig artikel 3 van Verordening (EU) nr. 702/2014 steunregelingen, in het kader van steunregelingen toegekende individuele steun en ad-hocsteun verenigbaar waren met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 2 of lid 3, van het Verdrag en waren vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag, mits die steun voldeed aan alle toepasselijke voorwaarden die in die verordening waren vastgesteld.

(150) Overeenkomstig artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) nr. 702/2014 was die verordening alleen van toepassing op steun die een stimulerend effect had.

(151) Overeenkomstig artikel 6, lid 2, van Verordening (EU) nr. 702/2014 werd steun geacht een stimulerend effect te hebben als de begunstigde ervan, voordat de werkzaamheden in het kader van het project of de activiteit waren gestart, bij de betrokken lidstaat een schriftelijke steunaanvraag had ingediend.

(152) In het inleidingsbesluit twijfelde de Commissie er niet aan dat de steunaanvragen op correcte wijze waren ingediend, en het onderzoek bevestigde dat aan deze voorwaarde was voldaan en dat er geen steun was verleend zonder dat er voorafgaand aan de toekenning een aanvraag was ingediend.

(153) Overeenkomstig artikel 6, lid 3, van Verordening (EU) nr. 702/2014 werd aan grote ondernemingen verleende ad-hocsteun geacht een stimulerend effect te hebben als de lidstaat er niet alleen op had toegezien dat aan de in lid 2 [van dat artikel] vastgestelde voorwaarde was voldaan, maar zich er ook, alvorens de betrokken ad-hocsteun toe te kennen, van had vergewist dat uit door de begunstigde opgestelde documentatie was gebleken dat de steun zou leiden tot één of meer van de in de punten a) tot en met d) van lid 3 van dat artikel genoemde situaties.

(154) Overeenkomstig overweging 24 van Verordening (EU) nr. 702/2014 moest de lidstaat, wat betreft onder die verordening vallende ad-hocsteun voor een begunstigde die een grote onderneming was, er niet alleen op toezien dat was voldaan aan de voor kmo's geldende voorwaarden op het gebied van het stimulerende effect, maar ook dat de begunstigde vóór de steunaanvraag, in een intern document, de levensvatbaarheid van het gesteunde project of de gesteunde activiteit had onderzocht in een scenario mét en een scenario zonder steun. De lidstaat moest zich ervan vergewissen dat in dit interne document werd bevestigd dat er sprake was van een wezenlijke toename in de reikwijdte van het project of de activiteit, een wezenlijke toename van het totale bedrag dat de begunstigde aan het gesteunde project of de gesteunde activiteit had uitgegeven, of een wezenlijke verhoging van de snelheid waarmee het project of de activiteit in kwestie was voltooid. Het had ook mogelijk moeten zijn het stimulerende effect aan te tonen op grond van het feit dat het investeringsproject of de activiteit zonder de steun niet als dusdanig in het betrokken plattelandsgebied zou zijn uitgevoerd.

(155) Naar de mening van de Commissie was het in overweging 24 van Verordening (EU) nr. 702/2014 beschreven document dat overeenkomstig artikel 6, lid 3, van die verordening werd verlangd, inhoudelijk in feite gelijkwaardig aan het nulscenario. Bovendien was de lidstaat, net als bij het nulscenario, verplicht om, alvorens de ad-hocsteun toe te kennen, zich ervan te vergewissen dat uit de door de begunstigde onderneming opgestelde documentatie was gebleken dat de steun zou leiden tot één of meer van de in lid 3, punten a) tot en met d), van dat artikel genoemde situaties.

(156) In haar inleidingsbesluit verklaarde de Commissie dat zij betwijfelde of de begunstigden, die ten tijde van de steunverlening grote ondernemingen waren, het nulscenario hadden ingediend ([42]).

(157) Tijdens het onderzoek hebben de Tsjechische autoriteiten geen informatie verstrekt waaruit zou blijken dat zij, alvorens de steun toe te kennen, zich ervan hadden vergewist dat uit door de begunstigde opgestelde documentatie was gebleken dat de steun voldeed aan de voorwaarden van artikel 6, lid 3, punten a) tot en met d), van Verordening (EU) nr. 702/2014 . De eerdere verklaring van de Tsjechische autoriteiten dat de steun aan bepaalde grote ondernemingen was toegekend omdat deze ten onrechte als kmo's werden beschouwd, bevestigt naar de mening van de Commissie veeleer dat de specifiek voor steun aan grote ondernemingen geldende voorwaarden in dit geval niet waren toegepast.

([42]) Zie overweging 115 van het inleidingsbesluit.

(158) SADY CZ s.r.o. en Lužanská Zemědělská a.s., de twee begunstigden die zich hebben beroepen op het argument van ad-hocsteun overeenkomstig artikel 6, lid 3, van Verordening (EU) nr. 702/2014 , hebben niet aangegeven of zij de interne documenten hebben ingediend die overeenkomstig artikel 6, lid 3, van die verordening vereist waren voor de voorafgaande beoordeling door de nationale autoriteiten. Zij hebben beide echter wel de kopieën van hun steunaanvragen bij de Commissie ingediend, waaruit kan worden geconcludeerd dat deze documentatie niet bij de steunaanvragen was gevoegd. Hetzelfde geldt voor alle andere grote ondernemingen die opmerkingen bij het inleidingsbesluit hebben ingediend. De Tsjechische autoriteiten hebben in hun opmerkingen niet aangegeven of zij de interne documenten hebben ontvangen die overeenkomstig artikel 6, lid 3, van Verordening (EU) nr. 702/2014 vereist zijn voor de voorafgaande beoordeling. Zij beperkten zich tot het standpunt dat de aan grote ondernemingen toegekende steun aan het stimuleringscriterium voldeed en evenredig was (overwegingen 71 tot en met 74). De Commissie concludeert derhalve dat de autoriteiten van de lidstaten vooraf niet hebben geverifieerd of artikel 6, lid 3, van Verordening (EU) nr. 702/2014 was nageleefd.

(159) Overeenkomstig artikel 6, lid 4, van Verordening (EU) nr. 702/2014 werden, in afwijking van de leden 2 en 3 van dat artikel, maatregelen in de vorm van belastingvoordelen geacht een stimulerend effect te hebben, mits aan de voorwaarden van dat lid was voldaan. De onderzochte steun werd toegekend als een rechtstreekse subsidie en niet als een belastingvoordeel. Deze afwijking was dan ook niet van toepassing.

(160) Evenmin was de afwijking van een stimulerend effect als bedoeld in artikel 6, lid 5, van Verordening (EU) nr. 702/2014 van toepassing, waarin de steuncategorieën waren opgesomd die geen stimulerend effect hoefden te hebben of die werden geacht dat effect te hebben. De steun ten behoeve van investeringen viel niet onder deze afwijking.

(161) Op basis van het bovenstaande concludeert de Commissie dat de voorwaarden van artikel 6, lid 3, van Verordening (EU) nr. 702/2014 niet waren vervuld en dat bijgevolg, overeenkomstig artikel 3 van die verordening, Verordening (EU) nr. 702/2014 niet van toepassing kon zijn op die steun.

(162) De Commissie stemt derhalve niet in met het argument van SADY CZ s.r.o. en Lužanská Zemědělská a.s. dat de aan hen (en aan andere grote ondernemingen) verleende steun ad-hocsteun vormde overeenkomstig artikel 6, lid 3, van Verordening (EU) nr. 702/2014 .

7.3.2. *Conclusie*

(163) Aangezien deze steun niet voldeed aan alle voorwaarden van hoofdstuk I van Verordening (EU) nr. 702/2014 , kon hij overeenkomstig artikel 3 van die verordening ([43]) niet worden vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, VWEU.

(164) De Commissie concludeert dat de Tsjechische autoriteiten niet aan hun verplichting krachtens artikel 108, lid 3, VWEU hebben voldaan, omdat zij de investeringssteun aan bepaalde begunstigden hebben toegekend voordat deze steun werd aangemeld bij en goedgekeurd door de Commissie. De Commissie blijft derhalve bij haar standpunt dat dergelijke steun moet worden beschouwd als onrechtmatige steun in de zin van artikel 1, punt f), van Verordening (EU) 2015/1589.

7.4. **Verenigbaarheid van de steun met de interne markt**

(165) Op grond van artikel 107, lid 3, punt c), VWEU kunnen steunmaatregelen om de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid of van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken, als verenigbaar met de interne markt worden beschouwd, mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad.

(166) In haar inleidingsbesluit heeft de Commissie een uitgebreid onderzoek uitgevoerd naar de verenigbaarheid van de twee regelingen SA.50787 en SA.50837 (waaronder de reeds uitgevoerde steun aan grote ondernemingen) met ([44]) de staatssteunvoorschriften van de Unie die destijds van toepassing waren. In de onderhavige zaak ging het daarbij om deel I ("Gemeenschappelijke beoordelingsbeginselen") en deel II, punt 1.1.1.1 ("Steun voor met de primaire landbouwproductie verband houdende investeringen in materiële activa of immateriële activa op landbouwbedrijven"), van de richtsnoeren van 2014, die van kracht waren ten tijde van de toekenning van de steun ([45]) aan grote ondernemingen.

([43]) Zie ook het arrest van het Hof van Justitie van 5 maart 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, punt 59.
([44]) Zie de overwegingen 70 tot en met 89 van het inleidingsbesluit.
([45]) Zie overweging 69 van het inleidingsbesluit.

(167) Wat betreft de verenigbaarheid van de regelingen met de specifieke voorwaarden voor de investeringssteun die zijn vastgesteld in punt 1.1.1.1 van de richtsnoeren van 2014, kwam de Commissie tot de voorlopige conclusie dat beide regelingen (waaronder de reeds uitgevoerde steun aan grote ondernemingen) aan deze voorwaarden voldeden.

(168) Met betrekking tot de beoordeling van de verenigbaarheid van de regelingen met de gemeenschappelijke beoordelingsbeginselen van artikel 107, lid 3, VWEU, die zijn uiteengezet in deel I van de richtsnoeren van 2014, kwam de Commissie tot verschillende voorlopige conclusies wat betreft de steun die was toegekend voordat deze was aangemeld en de steun die pas zou worden toegekend na goedkeuring ervan en na kennisgeving van het besluit van de Commissie aan Tsjechië.

(169) Het voorlopige standpunt van de Commissie bevestigde dat die laatste steun in overeenstemming was met de gemeenschappelijke beoordelingsbeginselen ([46]), maar diezelfde conclusie werd niet getrokken wat betreft de steun die al voor de aanmelding ervan aan grote ondernemingen was toegekend. De Commissie betwijfelde met name of deze steun evenredig was en een stimulerend effect had ([47]).

(170) De Commissie herinnert eraan dat er twijfel bestond of de grote ondernemingen — die ten onrechte steun ontvingen in het kader van de groepsvrijstellingsregelingen en die in wezen de regelingen SA.50787 en SA.50837 uitvoerden voordat deze waren aangemeld — het nulscenario hadden ingediend en of die toegekende steun in overeenstemming was met de nettomeerkostenbenadering die is uiteengezet in de punten 95 tot en met 97 van de richtsnoeren van 2014. De Commissie voerde aan dat, aangezien er waarschijnlijk geen nulscenario was, de Tsjechische autoriteiten feitelijk niet konden vaststellen dat de steunbedragen evenredig waren en overeenkwamen met de nettomeerkosten van de uitvoering van de investering in het betrokken gebied, aangezien zij geen vergelijking konden maken met het scenario zonder steun.

(171) De Commissie herinnert eraan dat alle begunstigden die hun opmerkingen bij het inleidingsbesluit hebben ingediend, in ten minste een van hun steunaanvragen in 2016 en 2017 hun status hebben aangegeven als grote onderneming en niet als kmo op het moment van toekenning van de steun. In elk geval bleek hun status van grote onderneming uit de bij de steunaanvragen ingediende documentatie.

(172) Alle begunstigden die hun opmerkingen bij het inleidingsbesluit hebben ingediend, bevestigden tevens dat de Tsjechische autoriteiten niet om het nulscenario hadden gevraagd, ondanks dat zij in de steunaanvragen of de begeleidende documentatie hadden aangegeven dat zij grote ondernemingen waren.

(173) Alle begunstigden die hun opmerkingen bij het inleidingsbesluit hebben ingediend (overwegingen 76 tot en met 110), voerden aan dat de steun ondanks het ontbreken van het nulscenario en de verificatie ervan door de Tsjechische autoriteiten een stimulerend effect had. De meerderheid van hen heeft een dergelijk nulscenario in het schrijven aan de Commissie opgenomen. Dit standpunt van de begunstigden die hun opmerkingen bij het inleidingsbesluit hebben ingediend, werd ondersteund door de Tsjechische autoriteiten (overweging 71).

(174) De Commissie beoordeelt de argumenten betreffende de aanwezigheid van een stimulerend effect in het licht van de desbetreffende punten van punt 3.4 van deel I van de richtsnoeren van 2014.

(175) Overeenkomstig punt 70 van de richtsnoeren van 2014 had de steun geen stimulerend effect voor de begunstigde wanneer het betrokken project of de betrokken activiteit reeds was gestart voordat de begunstigde zijn steunaanvraag bij de nationale autoriteiten had ingediend.

(176) Overeenkomstig punt 72 van de richtsnoeren van 2014 moesten grote ondernemingen in de steunaanvraag niet alleen de in punt 71 van die richtsnoeren vermelde informatie opnemen, maar moesten zij daarin ook de situatie beschrijven als er geen steun was verleend (deze situatie wordt aangeduid als het nulscenario, het alternatieve project of de alternatieve activiteit) en moesten zij bewijsstukken voorleggen om het in de aanvraag beschreven nulscenario te staven.

(177) Voorts wordt in punt 73 van de richtsnoeren van 2014 het volgende bepaald: “Wanneer de steunverlenende autoriteit een aanvraag ontvangt, moet zij het nulscenario op geloofwaardigheid toetsen en bevestigen dat de steun het vereiste stimulerende effect heeft.”

([46]) Zie overweging 102 van het inleidingsbesluit.
([47]) Zie de overwegingen 116 en 122 van het inleidingsbesluit.

(178) De kopieën van de bij de Commissie ingediende steunaanvragen en begeleidende documentatie bevestigen dat de begunstigde grote ondernemingen die hun opmerkingen bij het inleidingsbesluit hebben ingediend, de steunaanvragen hadden ingediend voordat de steun aan hen werd toegekend.

(179) Het onderzoek heeft echter zonder enige twijfel bevestigd dat in geen van de steunaanvragen van grote ondernemingen het nulscenario was opgenomen. Hieruit volgt dat de Tsjechische autoriteiten alvorens de steun aan grote ondernemingen toe te kennen, niet hebben gecontroleerd of en niet hebben bevestigd dat de steun aan grote ondernemingen een stimulerend effect had.

(180) Uit de punten 72 en 73 van de richtsnoeren van 2014 volgt dat beide voorwaarden moesten zijn vervuld voordat de steun werd toegekend, dat wil zeggen dat de situatie zonder de steun door de steunaanvrager in de steunaanvraag moest worden beschreven en vóór de toekenning van de steun door de steunverlenende autoriteit moest worden geverifieerd. Als deze twee voorwaarden niet zijn vervuld, blijft de aanwezigheid van het stimulerende effect hypothetisch en onbewezen.

(181) De Commissie benadrukt dat het stimulerende effect van de steun niet kan worden aangenomen, maar door de steunaanvrager moet worden aangetoond en door de steunverlenende autoriteit moet worden bevestigd voordat de steun wordt toegekend. Voorts moet op grond van punt 72 van de richtsnoeren van 2014 het nulscenario in de steunaanvraag worden beschreven. Dat punt of een ander punt van de richtsnoeren van 2014 voorzag niet in een alternatieve manier om het nulscenario aan te tonen. De Commissie kan derhalve de achteraf vastgestelde nulscenario's, die de begunstigde grote ondernemingen samen met hun opmerkingen bij het inleidingsbesluit hebben ingediend, niet aanvaarden of beoordelen.

(182) Het voorlopige standpunt dat de steun geen stimulerend effect had, wordt bijgevolg bevestigd.

(183) Met betrekking tot het evenredigheidscriterium herinnert de Commissie aan de regels die op de betrokken steun van toepassing waren ten tijde van de toekenning ervan aan grote ondernemingen:

(184) Overeenkomstig punt 95 van de richtsnoeren van 2014 moesten de lidstaten in het geval van investeringssteun die in het kader van de aangemelde steunregelingen aan grote ondernemingen werd toegekend, ervoor zorgen dat het steunbedrag beperkt bleef tot het minimum op basis van een "nettomeerkostenbenadering".

(185) Overeenkomstig punt 97 van de richtsnoeren van 2014 moest de lidstaat ervoor zorgen dat het steunbedrag overeenstemde met de nettomeerkosten van de uitvoering van de investering in het betrokken gebied, vergeleken met het nulscenario waarin geen steun werd verleend. Daartoe moest de in punt 96 van die richtsnoeren beschreven methode worden gehanteerd, in combinatie met een limiet in de vorm van maximale steunintensiteiten. Bovendien mocht het steunbedrag niet hoger uitkomen dan het minimum dat noodzakelijk was om het project voldoende winstgevend te maken en mocht het er bijvoorbeeld niet toe leiden dat het investeringsrendement ervan toenam tot boven de normale rendementspercentages die de betrokken onderneming hanteerde bij andere vergelijkbare investeringsprojecten, of dat, als deze rendementspercentages niet beschikbaar waren, het investeringsrendement toenam tot boven de kapitaalkosten van de onderneming als geheel of tot boven de rendementspercentages die doorgaans in de betrokken sector worden waargenomen.

(186) De bovenstaande regels betreffende de evenredigheid van de steun vereisten eveneens dat werd gecontroleerd of en bevestigd dat aan dit criterium was voldaan voordat de steun aan grote ondernemingen werd toegekend.

(187) In haar inleidingsbesluit verklaarde de Commissie dat zij betwijfelde of de aan grote ondernemingen toegekende steun vóór de goedkeuring ervan door de Commissie, in overeenstemming was met de nettomeerkostenbenadering overeenkomstig de punten 95 tot en met 97 van de richtsnoeren van 2014 ([48]). In dit verband wees de Commissie erop dat, aangezien er (in die fase) waarschijnlijk geen nulscenario was, de Tsjechische autoriteiten niet konden garanderen dat de steunbedragen overeenstemden met de nettomeerkosten van de uitvoering van de investering in het betrokken gebied, aangezien zij geen vergelijking konden maken met het scenario zonder steun.

(188) Het onderzoek bevestigde dat de grote ondernemingen het nulscenario niet samen met de steunaanvraag hadden ingediend. De Tsjechische autoriteiten beschikten dan ook niet over de informatie op basis waarvan zij hadden kunnen controleren of en bevestigen dat de steun in overeenstemming was met de nettomeerkostenbenadering overeenkomstig de punten 95 tot en met 97 van de richtsnoeren van 2014. De Commissie wijst erop dat noch de aangehaalde punten 95 tot en met 97 van de richtsnoeren van 2014, noch enig ander punt van die richtsnoeren voorzagen in een alternatieve manier om de nettomeerkostenbenadering aan te tonen. Bijgevolg wordt de aanvankelijke twijfel bevestigd dat de evenredigheid van de aan grote ondernemingen toegekende steun niet was vastgesteld.

([48]) Zie overweging 133 van het inleidingsbesluit.

(189) De Commissie is dan ook van mening dat de aan de grote ondernemingen toegekende steun vóór de datum van de aanmelding van de steunregelingen SA.50787 en SA.50837 niet als verenigbaar met de interne markt op grond van de afwijking zoals voorzien in artikel 107, lid 3, punt c), VWEU kan worden aangemerkt, aangezien die steun niet voldeed aan de voorwaarden voor de aanwezigheid van een stimulerend effect en evenredigheid zoals uiteengezet in de toepasselijke bepalingen van de richtsnoeren van 2014.

(190) Een van de begunstigden van steun (Lužanská Zemědělská a.s.) voert in haar opmerkingen bij het inleidingsbesluit aan dat, ondanks het feit dat zij in het steunaanvraagformulier voor 2017 haar omvang als "groot" had aangegeven en dat haar status van grote onderneming de autoriteiten bekend had moeten zijn uit de begeleidende documenten, zij ten tijde van de steunverlening in 2016 en 2017 formeel gesproken geen grote onderneming was en dat de toegekende steun daarom verenigbaar was op grond van Verordening (EU) nr. 702/2014 (overweging 107). De onderneming betoogt dat zij in juli 2016 onderdeel werd van Agrofert (een grote onderneming) en dat zij daarom, overeenkomstig de formulering van artikel 4, lid 2, van bijlage I bij Verordening (EU) nr. 702/2014 , haar kmo-status voor de volgende twee jaar, dat wil zeggen toen zij in september 2016 en vervolgens in september 2017 steun aanvroeg, niet had verloren.

(191) De Commissie verklaart om te beginnen dat Lužanská Zemědělská haar eigen steunaanvragen van 2016 en 2017 tegenspreekt omdat zij daarin uitdrukkelijk had vermeld dat zij een grote onderneming was of omdat haar status van grote onderneming de autoriteiten in ieder geval bekend had moeten zijn uit de begeleidende documenten. Reeds op basis daarvan is de wijziging achteraf in de status van de onderneming niet geloofwaardig of aanvaardbaar. Tsjechië voerde aan dat de steun aan grote ondernemingen per vergissing was toegekend (overweging 68) en dat het in zijn beoordeling achteraf Lužanská Zemědělská a.s. niet als een kmo had beschouwd ([49]).

In elk geval voegt de Commissie eraan toe dat een dergelijke interpretatie van artikel 4, lid 2, van bijlage I bij Verordening (EU) nr. 702/2014 , zoals voorgesteld door Lužanská Zemědělská, niet in overeenstemming is met de interpretatie van de kmo-definitie door de rechterlijke instanties van de Unie, die is gebaseerd op het beginsel van de nuttige werking. De Commissie heeft haar interpretatie van artikel 4, lid 2, en van de kmo-definitie toegelicht in het inleidingsbesluit ([50]) (zoals uiteengezet in de overwegingen 54 tot en met 60). Deze redenering blijft in stand en is niet betwist door de Tsjechische Republiek of door de derden.

(192) In het inleidingsbesluit ([51]) concludeerde de Commissie dat het tegen het beginsel van de nuttige werking zou indruisen om een dergelijke faciliteit te bieden aan ondernemingen die de drempels voor het aantal werkzame personen of de financiële bedragen overschrijden vanwege de permanente wijziging van de structuur, d.w.z. als gevolg van een verandering in de eigendomsstructuur na een fusie of overname. Een dergelijke wijziging zorgt ervoor dat de desbetreffende drempels voor het aantal werkzame personen of de financiële maxima blijvend hoger komen te liggen en dat deze variabelen derhalve niet langer afhankelijk zijn van de economische prestaties van een onderneming. De Commissie is van mening dat in een dergelijk geval de economische realiteit aantoont dat een bepaalde onderneming geen echte kmo is. Hieruit volgt dat, hoewel deze specifieke situatie niet uitdrukkelijk is vermeld in artikel 4, lid 2, van de kmo-definitie in bijlage I bij Verordening (EU) nr. 702/2014 , een dergelijke onderneming, ook op basis van de rechtspraak van de rechterlijke instanties van de Unie en het beginsel van de nuttige werking, na een permanente verandering in de eigendomsstructuur niet in aanmerking mag komen voor een kmo-status.

(193) Wanneer een onderneming de desbetreffende kmo-drempels heeft overschreden ten gevolge van een permanente verandering in de structuur of de eigendom na een fusie of overname, is het relevante tijdstip voor de beoordeling in plaats daarvan het tijdstip van de transactie (waarop de onderneming permanent onderdeel wordt van een grotere onderneming), en niet het tijdstip van afsluiting van de rekeningen van de aanvragende juridische entiteit.

(194) Overeenkomstig deze interpretatie komt de Commissie tot de bevinding dat Lužanská Zemědělská a.s. (of enige andere begunstigde grote onderneming) artikel 4, lid 2, van bijlage I bij Verordening (EU) nr. 702/2014 niet kan inroepen voor het rechtvaardigen van haar omvang als een kmo op het moment waarop de steunaanvragen in 2016 en 2017 werden ingediend. De Commissie is veeleer van oordeel dat Lužanská Zemědělská a.s. een grote onderneming werd op het moment waarop zij permanent onderdeel werd van Agrofert en niet pas nadat zij, vanwege deze eigendomsoverdracht, de in artikel 2 van die bijlage vermelde drempels voor het aantal werkzame personen of de financiële bedragen in twee opeenvolgende boekjaren had overschreden. Derhalve valt de aan Lužanská Zemědělská a.s. (of enige andere begunstigde grote onderneming) toegekende steun niet onder de groepsvrijstelling op grond van Verordening (EU) nr. 702/2014 (aangezien artikel 14 van die verordening alleen van toepassing is op kmo's en de steun niet als ad-hocsteun aan grote ondernemingen kon worden beschouwd (overwegingen 144, 147 en 148)) en is de steun zowel onrechtmatig als onverenigbaar.

([49]) Zie overweging 104 van het inleidingsbesluit.
([50]) Zie de overwegingen 108 tot en met 113 van het inleidingsbesluit.
([51]) Zie overweging 112 van het inleidingsbesluit.

## 8. **CONCLUSIE**

(195) De Commissie concludeert dat de aan grote ondernemingen toegekende steun in de vorm van rechtstreekse subsidies staatssteun vormt in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU. De Commissie stelt vast dat Tsjechië de steunregelingen SA.50787 en SA.50837 onrechtmatig heeft uitgevoerd door in strijd met artikel 108, lid 3, VWEU steun aan grote ondernemingen te verlenen voordat deze steun werd aangemeld.

(196) Voorts blijkt uit de bovenstaande analyse dat dergelijke steun niet verenigbaar met de interne markt kan worden verklaard.

(197) Hieruit volgt dat de door Tsjechië op grond van de regelingen SA.50787 en SA.50837 vóór de aanmelding van deze regelingen aan grote ondernemingen toegekende staatssteun onrechtmatig en onverenigbaar met de interne markt is.

## 9. **TERUGVORDERING**

(198) Krachtens artikel 108, lid 2, VWEU en de vaste rechtspraak van de Unierechter is de Commissie bevoegd te beslissen dat de betrokken lidstaat de steunmaatregel moet intrekken of wijzigen wanneer zij heeft vastgesteld dat deze onverenigbaar is met de interne markt ([52]). De Unierechter heeft verder steeds geoordeeld dat de verplichting van een lidstaat om steun die door de Commissie als onverenigbaar met de interne markt wordt beschouwd, ongedaan te maken, bedoeld is om de vroegere toestand te herstellen ([53]).

(199) In dit verband heeft de Unierechter geoordeeld dat deze doelstelling is bereikt zodra de begunstigde de onrechtmatig toegekende steun heeft terugbetaald, waardoor hij het marktvoordeel verliest dat hij ten opzichte van zijn concurrenten op de interne markt genoot en de toestand van vóór de steunverlening wordt hersteld ([54]).

(200) Aansluitend bij de rechtspraak is in artikel 16, lid 1, van Verordening (EU) 2015/1589 het volgende bepaald: "Indien negatieve besluiten worden genomen in gevallen van onrechtmatige steun besluit de Commissie dat de betrokken lidstaat alle nodige maatregelen dient te nemen om de steun van de begunstigde terug te vorderen ("terugvorderingsbesluit"). De Commissie verlangt geen terugvordering van de steun indien zulks in strijd is met een algemeen beginsel van het Unierecht."

(201) Tsjechië is derhalve verplicht onrechtmatige en onverenigbare steun terug te vorderen (overwegingen 195 en 196) van alle begunstigden die grote ondernemingen waren op het moment waarop deze steun werd toegekend, tenzij de steun voldeed aan alle voorwaarden van Verordening (EU) nr. 1408/2013 van de Commissie ([55]) of aan de voorwaarden voor de toepassing van een algemeen beginsel van het Unierecht zoals aangevoerd tijdens het formele onderzoek. De terugvordering beslaat de periode vanaf de datum waarop de steun de begunstigde ter beschikking werd gesteld tot de feitelijke terugbetaling ervan. Het terug te vorderen bedrag is rentedragend totdat het daadwerkelijk is terugbetaald.

***Aangevoerde toepassing van het EU-beginsel van rechtszekerheid op de onderhavige zaak***

(202) De Tsjechische autoriteiten hebben reeds zeven begunstigde grote ondernemingen geïdentificeerd en de nodige procedures ingeleid om de in 2016-2017 op grond van één of beide steunregelingen met groepsvrijstelling toegekende onrechtmatige steun terug te vorderen (overweging 69). De Tsjechische autoriteiten voeren echter aan dat de terugvorderingsprocedures niet konden worden afgerond met de daadwerkelijke terugvordering van de steun van de begunstigden, om de redenen die zijn uiteengezet in de overwegingen 117 tot en met 119 van dit besluit. Op basis van uitspraken van de nationale rechter en van het ten tijde van de inleiding van de terugvorderingsprocedures geldende nationale recht, met name op grond van artikel 15, lid 3, punt c), van wet nr. 218/2000 Coll. inzake begrotingsregels, beroepen de Tsjechische autoriteiten zich op het rechtszekerheidsbeginsel.

([52]) Arrest van het Hof van Justitie van 12 juli 1973, Commissie/Duitsland, C-70/72, ECLI:EU:C:1973:87, punt 13.
([53]) Arrest van het Hof van Justitie van 21 maart 1990, België/Commissie, C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, punt 66.
([54]) Arrest van het Hof van Justitie van 17 juni 1999, België/Commissie, C-75/97, ECLI:EU:C:1999:311, punten 64 en 65.
([55]) Verordening (EU) nr. 1408/2013 van de Commissie van 18 december 2013 inzake de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de-minimissteun in de landbouwsector (PB L 352 van 24.12.2013, blz. 9).

(203) De Commissie is van mening dat artikel 15, lid 3, punt c), van wet nr. 218/2000 Coll. inzake begrotingsregels, zoals die van kracht was ten tijde van de inleiding van de terugvorderingsprocedures, in strijd was met de toepasselijke EU-regels voor de terugvordering van onrechtmatige steun, zoals naar voren is gekomen in tal van arresten van de rechterlijke instanties van de Unie, die hierna zijn vermeld.

(204) Uit de rechtspraak van de rechterlijke instanties van de Unie volgt dat indien op grond van een groepsvrijstellingsverordening steun is toegekend hoewel niet is voldaan aan de voorwaarden om voor vrijstelling uit hoofde van die verordening in aanmerking te komen, de toekenning van die steun in strijd was met de aanmeldingsverplichting en derhalve als onrechtmatig moet worden beschouwd ([56]). Staatssteun die niet onder een groepsvrijstellingsverordening valt, blijft onderworpen aan de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, VWEU ([57]).

(205) Volgens de rechtspraak moet artikel 108, lid 3, VWEU aldus worden uitgelegd dat de nationale autoriteit krachtens deze bepaling op eigen initiatief moet overgaan tot terugvordering van steun die zij heeft toegekend op grond van een groepsvrijstellingsverordening, wanneer zij naderhand vaststelt dat niet was voldaan aan de voorwaarden van deze verordening ([58]).

(206) Wanneer een nationale autoriteit vaststelt dat steun die zij uit hoofde van een groepsvrijstellingsverordening heeft toegekend, niet voldoet aan de voorwaarden om voor de in deze verordening bedoelde vrijstelling in aanmerking te komen, moet die autoriteit passende maatregelen nemen om de onwettigheid van de uitvoering van de steun op te heffen, opdat de begunstigde niet vrijelijk over de steun kan blijven beschikken in de periode die resteert tot het besluit van de Commissie, onder meer om de onrechtmatig verleende steun op eigen initiatief terug te vorderen ([59]).

(207) Voorts herinnert de Commissie eraan dat het in de rechtspraak van de rechterlijke instanties van de Unie vastgestelde beginsel van het primaat van het Unierecht ([60]), volgens welk in geval van strijdigheid van een aspect van het Unierecht met een aspect van het nationale recht, het Unierecht voorrang heeft. Dit beginsel brengt met zich mee dat de nationale rechter zorg moet dragen voor de volle werking van de bepalingen van het Unierecht en daarbij zo nodig (op eigen gezag) elke strijdige nationale bepaling buiten toepassing moet laten.

(208) Volgens vaste rechtspraak van het Hof moeten zowel de administratieve autoriteiten als de nationale rechters in het kader van hun respectieve bevoegdheden zorg dragen voor de volle werking van bepalingen van het Unierecht die een rechtstreekse bindende werking voor de autoriteiten van de lidstaten hebben ([61]).

(209) De Commissie wijst er voorts op dat nationale rechters rekening moeten houden met de juridische situatie zoals die voortvloeit uit de lopende procedures voor de Commissie, zelfs als het een voorlopige situatie betreft ([62]). Dit betekent dat, zolang de onderzoekprocedure loopt, de nationale rechter juridische consequenties moet trekken uit het inleidingsbesluit zelf en alle passende maatregelen moet nemen om de potentiële schending van de standstillverplichting aan te pakken.

(210) De Commissie herinnert ook aan de rechtspraak van de rechterlijke instanties van de Unie, volgens welke de nationale autoriteit die een steunaanvraag heeft ontvangen die mogelijkerwijs binnen het toepassingsgebied van een groepsvrijstellingsverordening valt, zorgvuldig — en rekening houdend met de haar overgelegde gegevens — moet onderzoeken of de aangevraagde steun voldoet aan alle relevante voorwaarden van die verordening en die aanvraag moet afwijzen indien een van deze voorwaarden niet is vervuld ([63]).

([56]) Arrest van het Hof van Justitie van 5 maart 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, punt 87.
([57]) Arrest van het Hof van Justitie van 5 maart 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, punt 86.
([58]) Arrest van het Hof van Justitie van 5 maart 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, punt 95.
([59]) Arrest van het Hof van Justitie van 5 maart 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, punten 89 en 92.
([60]) Arrest van het Hof van Justitie van 5 februari 1963, Van Gend en Loos/Administratie der Belastingen, C-26/62, ECLI:EU:C:1963:1; arrest van het Hof van Justitie van 15 juli 1964, Costa/E.N.E.L., C-6/64, ECLI:EU:C:1964:66; arrest van het Hof van Justitie van 9 maart 1978, Administratie van de Staatsfinanciën/Simmenthal, C-106/77, ECLI:EU:C:1978:49.
([61]) Arrest van het Hof van Justitie van 5 maart 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, punten 90 en 91, en arrest van het Hof van Justitie van 14 september 2017, The Trustees of the BT Pension Scheme, C-628/15, ECLI:EU:C:2017:687, punt 54.
([62]) Arrest van het Hof van Justitie van 21 november 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, punt 38.
([63]) Arrest van het Hof van Justitie van 5 maart 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, punt 93.

(211) De Commissie is van mening dat artikel 15, lid 3, punt c), van wet nr. 218/2000 Coll., zoals van kracht ten tijde van de inleiding van de terugvorderingsprocedures en zoals in de onderhavige zaak toegepast door de nationale rechter, de daadwerkelijke uitvoering van de EU-regels inzake de terugvordering van onrechtmatige en onverenigbare steun belemmert, omdat dit artikel uitdrukkelijk de mogelijkheid uitsloot om de reeds betaalde steun daadwerkelijk terug te vorderen wanneer de reden voor de terugvordering was dat het toekenningsbesluit in strijd was met het Unierecht ([64]).

(212) Uit de vaste rechtspraak van de rechterlijke instanties van de Unie volgt dat de beginselen van de voorrang en de doeltreffendheid van het recht van de Europese Unie inhouden dat de lidstaten en de begunstigden van steun zich niet op het rechtszekerheidsbeginsel kunnen beroepen om de terugvordering te beperken in geval van een conflict tussen het nationale recht en het recht van de Europese Unie. In een dergelijk geval heeft het recht van de Europese Unie voorrang en moeten de nationale voorschriften buiten toepassing blijven of zodanig worden uitgelegd dat de nuttige werking van het recht van de Europese Unie wordt behouden ([65]).

***Aangevoerd gewettigd vertrouwen van de derden***

(213) De begunstigde grote ondernemingen die hun opmerkingen bij het inleidingsbesluit hebben ingediend, betoogden in hun bij de Commissie ingediende stukken dat de toekenningsbesluiten van de Tsjechische autoriteiten een gewettigd vertrouwen hadden gewekt wat betreft de verenigbaarheid van de steun. Zij voerden verschillende factoren aan die naar hun mening aantonen dat zij erop mochten vertrouwen dat de aan hen verleende steun voldeed aan alle toepasselijke voorwaarden. De argumenten van het merendeel van de derden waren dat de Tsjechische autoriteiten volledig op de hoogte waren van hun status van grote onderneming ten tijde van de toekenning van de steun en dat de steun evenredig was en een stimulerend effect had ondanks het ontbreken van het nulscenario. Volgens de derden hebben de Tsjechische autoriteiten herhaaldelijk gecontroleerd of de voorwaarden voor toekenning van de steun waren vervuld en hebben zij niet op tekortkomingen gewezen (voordat de verificatie achteraf uitwees dat zij geen kmo's waren en daarom ten onrechte steun hadden ontvangen (overwegingen 78 tot en met 110)).

(214) De Commissie herinnert eraan dat het vaste rechtspraak is ([66]) dat op het beginsel van de bescherming van het gewettigde vertrouwen een beroep kan worden gedaan door iedere particulier die zich in een situatie bevindt waaruit blijkt dat het EU-bestuur bij hem gegronde verwachtingen heeft gewekt wat de toegekende steun betreft. Een schending van het vertrouwensbeginsel kan echter niet worden aangevoerd wanneer het bestuur geen specifieke toezeggingen heeft gedaan. De toekenning van staatssteun kan bij derden echter niet het gewettigde vertrouwen wekken dat deze steun rechtmatig is, indien hij is toegekend in strijd met artikel 108, lid 3, VWEU ([67]).

(215) De Commissie merkt op dat het door de derden in de onderhavige zaak aangevoerde argument van het gewettigde vertrouwen uitsluitend betrekking heeft op de beslissingen van de nationale autoriteiten.

(216) In dit verband herinnert de Commissie eraan dat een nationale autoriteit die steun verleent op grond van een groepsvrijstellingsregeling, niet kan worden geacht bevoegd te zijn om een definitief besluit vast te stellen waarbij wordt geconcludeerd dat er geen verplichting bestaat om de aangevraagde steun overeenkomstig artikel 108, lid 3, VWEU bij de Commissie aan te melden ([68]).

(217) Wanneer een nationale autoriteit steun verleent en daarbij ten onrechte een groepsvrijstellingsverordening toepast, handelt zij in strijd met zowel deze verordening als artikel 108, lid 3, VWEU ([69]). Dezelfde conclusie over onrechtmatige steun in strijd met artikel 108, lid 3, VWEU volgt in de onderhavige zaak indien de steun aan de grote ondernemingen wordt geacht te zijn toegekend vóór de aanmelding van de regelingen SA.50787 en SA.50837.

([64]) Artikel 15, lid 3, punt c), van wet nr. 218/2000 Coll., zoals van kracht tot en met 31.12.2021.

([65]) Arrest van het Hof van Justitie van 5 oktober 2006, Commissie/Frankrijk ("Scott"), C-232/05, ECLI:EU:C:2006:651, punten 50 tot en met 53.

([66]) Arrest van het Hof van Justitie van 20 september 1990, Commissie/Duitsland, C-5/89, ECLI:EU:C:1990:320, punten 13 en 14.

([67]) Zie bijvoorbeeld het arrest van het Gerecht van 1 juli 2010, Italië/Commissie, T-53/08, ECLI:EU:T:2010:267; arrest van het Hof van Justitie van 11 november 2004, Demesa en Territorio Histórico de Álava/Commissie, gevoegde zaken C-183/02 P en C-187/02, ECLI:EU:C:2004:701; arrest van het Gerecht van 13 september 2010, Helleense Republiek e.a./Commissie, gevoegde zaken T-415/05, T-416/05 en T-423/05, ECLI:EU:T:2010:386.

([68]) Arrest van het Hof van Justitie van 5 maart 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, punt 101.

([69]) Zie ook het arrest van het Hof van Justitie van 5 maart 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, punt 103.

(218) Hieruit volgt dat in een dergelijke situatie de toekenning van steun door een nationale autoriteit bij de begunstigde van die steun niet het gewettigde vertrouwen kan wekken dat die steun rechtmatig is ([70]).

(219) Daarnaast staat het aan de belanghebbende derden om voorzichtig en zorgvuldig te handelen en zich ervan te vergewissen dat de regels van het Unierecht in acht zijn genomen ([71]). Het Hof bevestigde dat een behoedzame marktdeelnemer normaal gesproken in staat zal zijn zich ervan te vergewissen of de procedure van artikel 108 VWEU is gevolgd ([72]). In de onderhavige zaak hebben de begunstigde grote ondernemingen er met name geen rekening mee gehouden dat in de nationale rechtsgrondslag wordt verwezen naar artikel 14 van Verordening (EU) nr. 702/2014 , dat alleen van toepassing is op kmo's (overweging 115).

(220) Gezien deze redenering beschouwt de Commissie de argumenten van de derden dat hun gewettigd vertrouwen is geschonden als ongegrond. Tegelijkertijd kunnen eventuele toezeggingen van de nationale autoriteiten aan derden niet worden aangevoerd als beletsel voor het terugvorderen van onrechtmatige en onverenigbare steun.

(221) Gezien de bovengenoemde argumenten kunnen de begunstigden zich niet beroepen op algemene beginselen van het Unierecht, zoals het gewettigde vertrouwen en de rechtszekerheid, om de terugvordering van de onrechtmatig aan hen toegekende onverenigbare steun te voorkomen. Bijgevolg is de Commissie van oordeel dat niets de toepassing van artikel 16, lid 1, van Verordening (EU) 2015/1589 in de weg staat. Geen van de algemene beginselen van het Unierecht vormt een belemmering voor de terugvordering van in het kader van dit besluit vastgestelde onrechtmatige en onverenigbare steun.

(222) Bijgevolg concludeert de Commissie dat de Tsjechische autoriteiten verplicht zijn alle passende maatregelen te nemen om de reeds aan grote ondernemingen betaalde steun terug te vorderen teneinde de economische toestand te herstellen waarin de begunstigden zouden hebben verkeerd indien hen geen onrechtmatige en onverenigbare steun was toegekend.

(223) De Tsjechische autoriteiten moeten de steunbedragen die zijn vermeld in elk besluit voor toekenning van de steun aan een begunstigde ([73]) die ten tijde van de steunverlening een grote onderneming was in de zin van de definitie van bijlage I bij Verordening (EU) nr. 702/2014 , samen met de terugvorderingsrente, terugvorderen. De rente moet worden berekend vanaf de datum waarop de steun in kwestie ter beschikking van de begunstigde is gesteld tot de daadwerkelijke terugbetaling van de steun, overeenkomstig hoofdstuk V van Verordening (EG) nr. 794/2004 van de Commissie ([74]), zoals gewijzigd bij Verordening (EU) 2015/2282 van de Commissie ([75]).

(224) Sommige bij de terugvordering van steun betrokken begunstigden zijn reeds geïdentificeerd, maar het kan niet worden uitgesloten dat er nog andere betrokken begunstigden steun zijn. De Commissie roept de Tsjechische autoriteiten derhalve op om dit besluit uit te voeren en de onrechtmatige en onverenigbare steun terug te vorderen van alle begunstigden die ten tijde van de steunverlening niet voldeden aan de voorwaarden van de definitie van een kmo die is vastgesteld in bijlage I bij Verordening (EU) nr. 702/2014 .

([70]) Zie ook het arrest van het Hof van Justitie van 5 maart 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, punt 106.

([71]) Zie bijvoorbeeld het arrest van het Gerecht van 13 juni 2000, EPAC/Commissie, gevoegde zaken T-204/97 en T-270/97, ECLI:EU:T:2000:148.

([72]) Arrest van het Hof van Justitie van 5 maart 2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, punt 98.

([73]) In de terugvorderingsbesluiten hebben de Tsjechische autoriteiten de hieronder opgenomen terug te vorderen steunbedragen vermeld. De Commissie herinnert eraan dat overeenkomstig artikel 16 van Verordening 2015/1589 deze steunbedragen moeten worden herberekend om rekening te houden met de rente die verschuldigd is vanaf de datum waarop de onrechtmatige steun voor de begunstigde beschikbaar was tot de datum van daadwerkelijke terugbetaling van de steun. De bedragen zijn als volgt:
Pomona Tesenice: 1 400 000 CZK (60 000 EUR);
Usovsko EKO: 1 000 000 CZK (43 000 EUR);
Usovsko AGRO: 4 700 000 CZK (200 400 EUR);
SADY CZ: 2 100 000 CZK (80 200 EUR);
RBQ SADY: 11 331 000 CZK (483 000 EUR);
M+A+J: 260 000 CZK (11 000 EUR);
Luzanska zemedelska: 2 830 000 CZK (120 600 EUR).

([74]) Verordening (EG) nr. 794/2004 van de Commissie van 21 april 2004 tot uitvoering van Verordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 93 van het EG-Verdrag (PB L 140 van 30.4.2004, blz. 1).

([75]) Verordening (EU) 2015/2282 van de Commissie van 27 november 2015 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 794/2004 wat betreft de aanmeldings- en informatieformulieren (PB L 325 van 10.12.2015, blz. 1).

HEEFT HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

*Artikel 1*

De maatregelen ten gunste van begunstigde grote ondernemingen die actief zijn in de primaire landbouwproductie, voor de herstructurering van boomgaarden en voor de bouw van druppelirrigatie in boomgaarden, hopvelden, wijngaarden en kwekerijen, welke door Tsjechië op onrechtmatige wijze zijn uitgevoerd vóór de kennisgeving van Besluit C(2021)41 final, zijn in strijd met artikel 108, lid 3, VWEU en komen neer op staatssteun in de vorm van twee regelingen.

*Artikel 2*

De in artikel 1 bedoelde staatssteun, die door Tsjechië onrechtmatig en in strijd met artikel 108, lid 3, VWEU ten uitvoer is gebracht, is onverenigbaar met de interne markt.

*Artikel 3*

1. Tsjechië moet de in artikel 1 bedoelde onverenigbare steun van de begunstigde grote ondernemingen terugvorderen.

2. De terug te vorderen bedragen moeten rente omvatten vanaf de datum waarop zij de begunstigde grote ondernemingen ter beschikking zijn gesteld tot de datum van de daadwerkelijke terugbetaling ervan.

3. De rente moet op samengestelde grondslag worden berekend overeenkomstig hoofdstuk V van Verordening (EG) nr. 794/2004, zoals gewijzigd bij Verordening (EG) nr. 271/2008 ([76]).

*Artikel 4*

1. De terugvordering van de in artikel 1 bedoelde steun geschiedt onverwijld en daadwerkelijk ([77]).

2. Tsjechië zorgt ervoor dat dit besluit binnen vier maanden vanaf de datum van kennisgeving ervan ten uitvoer wordt gelegd.

*Artikel 5*

1. Binnen vier maanden na de kennisgeving van dit besluit verstrekt Tsjechië de volgende informatie aan de Commissie:

   — een volledige lijst van begunstigde grote ondernemingen die steun hebben ontvangen op grond van de in artikel 1 bedoelde twee regelingen;

   — het totale bedrag (hoofdsom en terugvorderingsrente) dat van de begunstigde grote ondernemingen moet worden teruggevorderd;

   — een gedetailleerde beschrijving van de maatregelen die reeds zijn genomen of die zullen worden genomen om aan dit besluit te voldoen;

   — documenten waaruit blijkt dat de begunstigde grote ondernemingen zijn gelast de steun terug te betalen.

2. Tsjechië houdt de Commissie op de hoogte van de stand van uitvoering van de nationale maatregelen die het heeft genomen om dit besluit uit te voeren, en dit tot de in artikel 1 bedoelde steun volledig is terugbetaald. Tsjechië verstrekt, op eenvoudig verzoek van de Commissie, onverwijld alle inlichtingen over de reeds genomen en de voorgenomen maatregelen om aan dit besluit te voldoen. Daarnaast verstrekt Tsjechië gedetailleerde informatie over de steunbedragen en terugvorderingsrente die reeds door de begunstigde grote ondernemingen zijn terugbetaald.

([76]) Verordening (EG) nr. 271/2008 van de Commissie van 30 januari 2008 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 794/2004 tot uitvoering van Verordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 93 van het EG-Verdrag (PB L 82 van 25.3.2008, blz. 1).

([77]) Artikel 16, lid 3, van Verordening (EU) 2015/1589.

*Artikel 6*

Dit besluit is gericht tot de Tsjechische Republiek.

Gedaan te Brussel, 5 april 2024.

*Voor de Commissie*
Margrethe VESTAGER
*Uitvoerend vicevoorzitter*